

Disputationes Aristoteleae.

I.

1. **N**on miror, quod Platonis cultores plures sunt quam Aristotelis. Platone enim quis dulcius, quis amabilius philosophatur? Quam mirifica suavitas ejus in dicendo, ut lectoris simul et cogitationum suarum studiosissimum esse sentias! Ipse Socratis inter discipulos amicosve adstare, audire, interrogare tibi videris; tecum Plato Socratis partes agens loquitur; tamquam si ad tuam disciplinam agantur, ita omnia dicuntur. Neque enim quae cogitando assecutus est, tecum communicare piget. Studiose accurateque nihil non verbis quasi depingitur; ut recte omnibusque numeris intelligatur, curae magna est; non celeritas nimia et molesta, nihil praepostere agitur, nihil tacetur nisi de industria; moratur Plato, ubicunque morandum, repetit, si repetendum; ita ut non cogitando magis videatur quam edisserendo docendoque ipse delectari. Ad haec splendorum poëticorum magna abundantia, summus veri cognoscendi ardor, summa animi excelsitas. Quod igitur ingenio tam praeclaro tenemur, permovemur, corripimur, quid mirum? Toto animo Plato philosophatur et (ut in proverbio est) pectus pectori persuadet. Nunc adi Aristotelem. Cujus philosophandi ratione a Platone quae possit longius distare? Quamquam cognoscendi cupiditate, quae una fere philosophum reddit, nemine est inferior. Sed non suavis Aristoteles, non facilis, immo severissimi ingenii et qui quasi secum vivat. Neque ridet, neque jöcatur. Quum eos, qui ante eum philosophati sunt, probat, at raro laudibus magnis effert; si quo errore falsi sunt, in oppugnandis castigandisque et impiger est et acer; ipse quantum de scientiis augendis meritis sit satis sibi conscius. Non nostra causa Aristoteles loquitur. Solus in rebus suis versatur totusque occupatur. Etsi scriptorum fere uberrimus, tamen ita scribit, ut magis τὰ εἰς ἑαυτὸν sua litteris mandare quam nostrum quemquam edocere velle videatur. Ne id quidem nobis concessit, ut quantopere veri cognitionem in deliciis haberet studiisque suis laetaretur sentiremus; quod autem gaudiis exsultavit, quum de dei et hominum beatitudine

(Met. A, 7. Eth. Nic. lib. X.) et de pulchritudine naturae (de part. an. I, 5) verba faceret, id certe nemo mirabitur. Talis igitur quum ille sit, jam sunt, qui quum ad Platonem aestuent, ad Aristotelem algere videantur.

2. Verum qui a philosophis non delectari magis quam edoceri velint, Aristotelis cum ingenii tum styli eos minus pigebit. Praeclare Schopenhauerus¹⁾ Stagiritae siccitatem, quam alii imprimis increpant, cum Kantio comparans splendidam vocavit. Splendet nimirum summa orationis simplicitas, quae quum et verborum et periodorum ornatum omnem spernat rem solam cordi esse prodat. Nulla sapientiae doctrinaeve simulatio; de rebus facilibus ad intelligendum verba neque aut multa aut gravia et obscura: sicubi minus apertus, rei ipsi non semel tribuendum est; ut lectori amorem admirationemque sui injicere non curat, sic nullum pelliciendi artificium et quasi invitum secum trahendi; ne id quidem multum interesse videtur, ut persuasionem faciat. Hanc igitur philosophandi gravitatem dicere vix possum quantum in Aristotele admirer. Utut enim admodum delector, si quis philosophus et sermonis suavitate et ingenii splendore genuino vigeat, quibus (ut de Platone taceam) Verulamius, Rousseauius, alii nitent; quod in Stagirite quasi *ἐπιγιγνώμενον τέλος* id desidero, haud ita aegre fero, quum veritatis studium etiam clarius sinceriusque eluceat. Mallem equidem, omnibus temporibus, qui philosophiam profiterentur, Aristotelis instar balbutirent, quam eloquentes ingeniosique videri studerent!

3. Nec tamen denegari potest Aristotelis dicendi genus permulta lectori negotia facessere. Namque tamquam si mole laborum ingenti, quam sibi assumpsit, angatur ac expavescat ita ut, si in rebus singulis diutius haeserit, ne otium viresque deficient metuat, mira quadam festinatione, paene dixerim inquietudine philosophus propellitur. Adde animum ejus sagacissimum resque ex omnibus partibus circumspicientem, in cogitando volubilem, doctrinae copia abundantem. Quid igitur mirum quod saepe verborum usque ad obscuritatem parcus, in periodis dissolutus et prae fractus, in sententiarum dispositione et nexu latus est ac perturbatus? Quid quod etiam in disputando tam inconstans tamque mobilis est, ut rem, quam inchoavit modo, praeter spem deserat adque aliam transeat²⁾? Neque magis illud laudandum est, quod etiamsi re sua firmiter detineatur, nonnumquam „*θρώσκων ἄλλοι ἐπ' ἄλλον ἀμείβεται*“ (ll. o, 684), ita tamen, ut rationibus argumentisve non omnibus aut etiam nulli ad finem usque insistat. Unde fit ut quasi imparatus ad scribendum aggredi neque ipse sibi satisfacere videatur. Horum igitur orationis vitiorum si quis pigere se dicat, facilius condonaverim. Sed quum Aristotelis vitam fere sexaginta annorum cum conditioni litterarum, quae ante eum fuit, tum studiorum ejus et copiae et varietati conferam, non possum quin in festinationis suspitione magis stabiliari. Rebus quum totus intentus sit, formae negligens atque incuriosus. Rerum violentia invitus rapitur. Itaque Schopenhauerus³⁾ illud quidem bene, Cogitat Aristoteles oalamo currente; sed eo mitior styli vitiorum iudex esse debuit, et fuisset sane, opinor, nisi Aristoteles, ut cetera omittam, suum *τὰ εἶδη χαιρέτω· τερπίσματα γὰρ ἐστίν*⁴⁾ dixisset. Nec vero omnia Aristotelis scripta maculis iis laborant. Nam praeter Rhetoricen vel a Schopenhauero magnis laudibus

1) Welt I, 507. 2) Schopenhauer, Parerga I, 52 sq. ed. H. 3) l. l. 4) Verba leguntur anal. post. I, 22. 83. a. 32.

elatam et alii libri sive toti sive ex parte magnam diligentiam constantiamque scribendi produnt, e. gr. Analytica, de partibus animalium, de anima. Quod igitur discrimen quoniam in promptu est, libros, qui minus niteant, antequam limare ac perpolire auctori licuisset ad manus nostras pervenisse conijcere malim quam ut scribendis iis artem majorem Aristotelem impendere aut voluisse aut valuisse negem.

4. Augentur studiorum difficultates re alia. Quamquam enim sollertissimus Aristoteles fuit in terminologia philosophica, quae dicitur, stabilienda, ut vel recentioris philosophiae vix dictio ulla inveniatur, quin diligenter excussa auctorem illum prodat, non tamen adeo rem egit, ut et dictionum ubertatem copiae notionum aequaret neque cogitando quae subtiliter separasset, oratione unquam commisceret. Praeclare utique orationis vulgaris vocibus sensu philosophico abutitur; haud parvus in dictionibus suo Marte fingendis, imprimis pronomina cum vocibus aliis connectendo (*τὸ τί ἦν εἶναι, τὸ τί ἐστίν, τὸ οὐ ἔνεκα, τὸ ἐνεκά του, τόδε τι, ὅπερ ὄν* cet.): sunt tamen nescio qui linguae limites firme constituti, quos ne summae quidem dicendi audaciae ac novitati perfringere liceat, ut quo quis magis cogitatione abundet, eo saepius orationis angustiis impediatur. Quod quam vere dicatur, Aristoteles ipse clare sensit. Indicio est quum quod locis permultis⁵⁾ varias vocis unius significationes ante proponit et discernit quam uti ea orationis tenore audeat tum totus liber Metaph. V, qui linguae egestas mentis ejus acumini quantum negotii facesserit, singulari modo ostendit. Quae quum ita sint, fieri non potest quin *ὁμωνύμων* ambiguitas⁶⁾ haud raro te in Aristotele irretiat; saepe varias interpretationes tentaveris, antequam sensum loci genuinum deprehendisse tibi videaris; locos cum aliis tum Metaph. librum consules, quem tamquam primum lexicon philosophicum, etsi non nobis, ipse composuit. Quid vero quod, quo diligentius in hac re versaris, non semel eo magis haesitabis, alio loco alium sensum commendante? Quid, si diversissimos ac vel contrarios detexeris? *Τὰ πετόμενα διώκειν* tibi videberis, etiam cogitando a se descivisse conijciens eum, qui locutionis tantam sibi levitatem atque inconstantiam indulserit. Verum ne in his quidem vix unquam desperare licet. Styli velocitate modo perturbantur atque obscurantur, quae cogitatio satis distinxit; id quod apparere potissimum coepit, ex quo Trendelenburgius primus, duce lege sua, Aristotelem ex Aristotele interpretandum esse, de terminis singulis disceptare docuit. Ea igitur studiorum ratio ad Aristotelem collustrandum quantum mea quidem sententia faciat, dicere vix possum. Quum enim verum sit, quod legitur de interpr. init. *ἔστι μὲν οὖν τὰ ἐν τῇ φωνῇ ἰῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων σύμβολα*, e terminis praecipuis undique disputatis non modo ad locos singulos interpretandos verum ad ipsam ingenii Aristotelei naturam doctrinaeque ejus quasi compages nexusque cognoscendos mira lux quaedam redundat. Quare, ut dicam quod sentio, iis, quae in Aristotele adhuc minus liqueant, illi studiorum generi insistentes nescio an opem non minorem laturi simus quam opera critica, nisi forte textui emendando codices adhuc latentes ut opitulentur praeter spem accidat.

5) de part. an. I, 1. 639. b. 21. 642. a. 3. Met. A, 7. 1072. b. 10. sim. 6) At lectori minus difficultatis praebetur, si qua notio compluribus vocibus designatur e. gr. *τὸ τίλοῦ* et *τὸ οὐ ἔνεκα* (synonyma, quae hodie vocantur).

5. Placet vero de homonymorum disquirendorum ratione haec addere. Si verum est, quod dicitur, Aristotelem imprimis ea sagacitate fuisse, ut in rerum varietate vasta, ubicunque liceret, quasi unitatis vinculum expeteret, terminos homonymos, quibus in philosophando uteretur, ad unum omnes ejusmodi esse verisimile est, ut vocis ejusdem significationes variae nexum atque vinculum non desiderent. Cui suspicioni favet, cum quod locutiones tam versicolores non inscius frequentabat, tum quod homonymorum naturam subtiliter cognoverat. Legitur enim Phys. VII, 4. 249. a. 23. εἰσὶ τε τῶν ὁμωνυμιῶν αἱ μὲν πολλὰ ἀπέχουσαι, αἱ δὲ ἔχουσαι τινα ὁμοιότητα, αἱ δ' ἐγγὺς ἢ γένει ἢ ἀναλογία, διὸ οὐ δοκοῦσιν ὁμωνυμίαι εἶναι οὐσαί et Met. Γ, 2. init. τὸ δὲ ὄν λέγεται μὲν πολλαχῶς, ἀλλὰ πρὸς ἓν καὶ μίαν τινὰ φύσιν, καὶ οὐχ ὁμωνύμως ἀλλ' ὥσπερ καὶ τὸ ὑγιεινὸν ἅπαν πρὸς ὑγίειαν, τὸ μὲν τῷ φυλάττειν, τὸ δὲ τῷ ποιεῖν, τὸ δὲ τῷ σημεῖον εἶναι τῆς ὑγείας, τὸ δ' οὔτε δεκτικὸν αὐτῆς. καὶ τὸ ἰατρικὸν πρὸς ἰατρικὴν κτλ. Novit igitur Aristoteles praeter illa homonyma, quae multum inter se distant, cum talia, quae similitudine aliqua contineantur (ἔχουσαι τινα ὁμοιότητα) tum quae ad unum aliquid adque unam naturam (πρὸς ἓν καὶ μίαν τινὰ φύσιν) vel ad unum principium (πρὸς μίαν ἀρχὴν Met. I. I. 1003. b. 6.) spectent⁷⁾. Cujusmodi quae sunt, mavult πολλαχῶς dicta vocare quam ὁμωνυμίας⁸⁾. Adeo autem ubi notiones variae cohaerent, duobus modis inter se conciliari possunt. Quorum unus est, ut notiones quasi species sint notionis alius universalioris et ob eam ipsam naturam communem vel nomine communi designentur. Haec sunt homonyma γένει (Phys. I. I.). Exemplum proponi videtur Metaph. Α, 3. 1070. a. 9. οὐσαί δὲ τρεῖς, ἡ μὲν ὕλη τόδε τι οὐσα τῷ φαίνεσθαι. . . ἡ δὲ φύσις τόδε τι, εἰς ἣν, καὶ ἕξ τις· εἴτι τρίτη ἢ ἐκ τούτων ἢ καθ' ἕκαστα, οἷον Σωκράτης ἢ Καλλίας. Quo loco, ut saepius, substantiae tres enumerantur, materia, forma et res individua. Cf. Trendelenburg, de anima p. 325. „Cur haec tria οὐσαί sint“ inquit T. „ad unam eandemque rationem redigitur; esse enim τόδε τι“. Materia, forma, res individua, quantumvis differant, τῷ τόδε τι ut genere communi comprehenduntur; quum autem τὸ τόδε τι maxime οὐσία vocetur, vel species eo nomine efferuntur⁹⁾. — Altero modo voce eadem homonyma non pari ratione ac jure designantur, sed ita, ut unum proprie et primum, cetera vero propter similitudinem quandam adjungantur. Dum illud justam rei notionem exprimit, cetera veluti in specie ejus simulanda acquiescunt. Exemplum luculentum legitur Met. Α, 5. Ubi duobus modis τοῦ ἀναγκαίου¹⁰⁾ descriptis, quorum unus concausam, alter violentiam significat, tertius ita editur 1015. a. 33: εἴτι τὸ μὴ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν ἀναγκαῖόν φαμεν οὕτως ἔχειν. Deinde pergitur: καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὰλλα λέγεται πως ἅπαντα ἀναγκαῖα τὸ τε γὰρ βίαιον ἀναγκαῖον λέγεται ἢ ποιεῖν ἢ πάσχειν τότε, ὅταν μὴ ἐνδέχεται κατὰ τὴν ὀρμὴν διὰ τὸ βιάζομενον, ὡς

7) Homonyma et ὁμοιότητι et γένει discas e Metaph. Θ, 2. 1046. a. 4. ὅτι μὲν ὄν πολλαχῶς λέγεται ἢ δύναμις καὶ τὸ δύνασθαι, διώρισταί ἡμῖν ἐν ἄλλοις. τούτων δ' ὅσαι μὲν ὁμωνύμως λέγονται δυνάμεις ἀφείσθωσαν· ἐναι γὰρ ὁμοιότητι τινι λέγονται καθάπερ ἐν γεωμετρία . . . ὅσαι δὲ πρὸς τὸ αὐτὸ εἶδος, πᾶσαι ἀρχαὶ τινὲς εἰσιν, καὶ πρὸς πρώτην μίαν λέγονται. 8) Inde intelligitur cur Met. Γ, 4 fin. Ζ in. Θ, 2. 1046. a. 4. I. init. sim. non ὁμωνύμως, sed πολλαχῶς dicatur et liber Met. Α cur ab Arist. περὶ ποσοχῶς laudetur. 9) Quae res hoc modo homonymae sunt (ut materia, forma, res individua), jam inter synonyma censendae videntur, quae explicantur Categ. I.; nam errat Waitz, Org. I. 271. fin. 10) Cf. dissert. nostram inscriptam, quaestionis de necessitatis apud Aristotelem notione partes quaedam §§. 3—5.

ταύτην ἀνάγκην οὖσαν, δι' ἣν μὴ ἐνδέχεται ἄλλως, καὶ ἐπὶ τῶν συναιτίων τοῦ ζῆν καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ὡσαύτως. Sensu proprio necessarium id dicitur, quod aliter se habere nequit (τὸ μὴ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν). Idem quum necessitatis notionem plenam justamque contineat, ἄλλως necessarium vocatur¹¹⁾. Cetera vero necessitatis designatione non aequae digna sunt. Quae igitur nonnisi quodammodo (πῶς) necessaria vocantur et a simpliciter necessario denominationem acceperunt (κατὰ τοῦτο τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὰλλα λέγεται πῶς ἅπαντα ἀναγκαῖα). In hunc modum quae homonyma sunt, ἀναλογία (Phys. I. I.) esse videntur. — Quibus disputatis jam non a re erit dicere, in homonymis disquirendis id quoque agendum esse, ut notio investigetur, propter quam res diversae nomine uno ab A. comprehendebantur. Quamquam ne in homonymis omnibus aequae facile inveniatur atque in iis, quae pro exemplis posuimus, Aristotelis reticentia non raro impedit. Neque minus intellectu difficile erit, homonyma utrum γένει an ἀναλογία dicenda sint. Sin autem invenire contigerit, disquisitionem reliquam haud parum inde lucis auxiliique lataram esse consentaneum est.

II.

1. Qui Aristoteli operam dant, τὸ συμβεβηκός quantopere lectorem impediatur, noverunt. Frequentissimus enim notionis ejus apud philosophum usus: quid significet si quaeris, responsum sat incertum ferre tibi videris, quum definitiones complures eaeque variae proponantur et eae notiones, quibus opponitur, inter sese maxime discrepent; accedit quod locis nonnullis amicissimum vides rebus iis, a quibus alii loci toto id coelo distare docent; denique Aristoteles de cunctis notionis partibus ac rationibus non pari diligentia et subtilitate tractasse videtur. Unde, si joculari licet, non semel memineris Metaph. E, 2. 1026. b. 3. περὶ τοῦ κατὰ συμβεβηκός λεκτέον, ὅτι οὐδεμία ἐστὶ περὶ αὐτὸ θεωρία. Itaque de natura ejus prolixius disputemus.

Initium faciamus modos duos breviter describentes, quibus potissimum συμβεβηκός dicitur. Collatis maxime Met. A, 30. Z, 5. Anal. Post. I, 4. et 6. init. Topic. I, 5. Phys. I, 3. 186. b. 48 sq. constat, modo altero significari id, quod quum rei suae et inesse et non inesse possit¹²⁾, et cogitando ab illa divelli patitur¹³⁾ neque rebus aut ejusdem generis cunctis aut ex necessitate convenit¹⁴⁾, ita ut fortuitum recte vocetur; altero id, quod ex necessitate tamque arcte inhaeret, ut quamquam non in essentia, tamen per se insit¹⁵⁾ neque nisi auxiliante rei, cui inest, notione definiri queat¹⁶⁾. Hoc modo rectum vel curvum lineae inest, illo album vel sedere homini convenit.

Copiosus Aristoteles de modo utroque. At fere taciturnus videtur, si cum Trendelenburgio quaeras, „unde factum sit, ut tam discrepantia quam casus et necessitas unius vocis vi colligarentur¹⁷⁾“. Is igitur sibi respondit: „Συμβαίνειν, quod vulgari usu accidere valet, rei fortuitae significationi locum dedit. Aristoteles, quum idem verbum consequendī potestate frequentaret, simul in alteram necessitatis alicujus

11) dissert. p. 13. 12) ἐνδέχεται ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν — 13) χωριστόν — 14) neque καθόλου neque ἐξ ἀνάγκης — 15) ὑπάρχει ἐκάστῳ καθ' αὐτὸ μὴ ἐν τῇ οὐσίᾳ ὄν — 16) οὐ ἐν τῷ λόγῳ ὑπάρχει τὸ ὅ συμβεβηκέν vel ὅσοις τῶν ἐνοπαρόντων αὐτοῖς (sc. rebus) αὐτὰ ἐν τῷ λόγῳ ἐνπάρχουσι τῷ τί ἐστὶ δηλοῦντι. 17) de anima p. 190. Cf. Elem. log. Arist. ad §§. 21. et 64.

notionem incidit“. Sic duplex sensus, quo *συμβεβηκός* usurpatur, ad duplicem verbi *συμβαίνειν* vim remittitur. Sin autem vera sint, quae modo de homonymis diximus¹⁸⁾, ut in responso illo acquiescere liceat, timendum est. Altius progrediendum videtur, ut tantae diversitatis compages in notione ipsa, si fieri possit, reperiatur. Ne id quidem a Trendelenburgio prorsus negligi conjiciat, qui alio loco ita disputantem eum viderit: „Si *συμβαίνειν* incertis finibus latinum *accidere* valet, τὰ *συμβεβηκότα* ita sunt comparata, ut in iis, quae eveniunt, modo casum urgeant, modo casu relicto in mera eveniendi vi subsistant¹⁹⁾“. In his, si quid video, Trendelenburgius τὸ *συμβεβηκός* in numero homonymorum ἀναλογία²⁰⁾ ponit. Sensu pleno ac proprio significare id, quod casu eveniat; unde alterum sensum abusu quodam ortum esse. Verum sin ita res se haberet, non minus mirarer, quod sensus posterior a priore adeo discessisse putandus esset, ut ad ipsam necessitatem accederet; tantam sive sermonis sive memoriae inconstantiam quomodo Aristoteles sibi indulgere potuerit? —

2. Quibus perpensis ut de modorum dissensione ita de vinculo quasi communi quid sentiam dicere non dubito. Modi, quantumvis differre videantur, πρὸς μίαν ἀρχήν dicuntur; etsi mirum quantum discrepant, at non statim a principio; utriusque sensus quidam communis; ut uno dicam: *συμβεβηκός* in homonymis iis habendum est, quae Aristoteles γένει vocavit²¹⁾. Tum vero significationibus consequendi, eveniendi, accidendi sim. omissis sensum, qui modi utriusque pro fonte ponatur, aliunde afferendum esse in promptu est.

Cui rei sermo Aristotelis non parum favere videtur. *Συμβεβηκός* enim sensu quodam singulari dici jam inde apparet, quod hanc verbi formam quam *συμβαῖνον* usurpare toties malebat, quamquam ceterum *συμβαῖνον* non raro occurrit. e. gr. de syllogismi conclusione Anal. pr. II, 2. 53. b. 18. τὸ μὲν γὰρ *συμβαῖνον* ἐξ ἀνάγκης τὸ συμπέρασμα ἐστὶ²²⁾. Deinde offendit, quod *συμβεβηκός*, *συμβέβηκε*, *συμβεβηκέναι* semper cum dativo conjunguntur, quum verbum *συμβαίνειν* alias aliis rationibus adhibeatur. Anal. prior. I, 4. 24. b. 20. λέγω δὲ τῷ ταῦτα εἶναι τὸ διὰ ταῦτα *συμβαίνειν*. de part. an. IV, 2. 677. a. 15. τινῶν ὄντων τοιούτων ἕτερα ἐξ ἀνάγκης *συμβαίνει* διὰ ταῦτα πολλά. II, 10. 656. a. 13. τὸ μὲν οὖν ἔχειν τὴν κεφαλήν ἄσαρκον ἐκ τῶν περὶ τὸν ἐγκέφαλον εἰρημένων ἀναγκαῖον *συμβέβηκεν* sim. Ibi vero *συμβαίνειν* semper est „consequi, effici“. Denique mirum quod τὸ *συμβεβηκός* saepius εἶναι, ὑπάρχειν sim., at rarissime *συμβαίνειν* sed *συμβεβηκέναι* dicitur. Itaque laudamus Met. Γ, 4. 1007. b. 2. τὸ γὰρ *συμβεβηκός* οὐ *συμβεβηκότε* *συμβεβηκός*, εἰ μὴ ὅτι ἄμφω *συμβέβηκε* ταῦτῳ. λέγω δ' οἷον τὸ λευκὸν μουσικόν, καὶ τοῦτο λευκόν, ὅτι ἄμφω τῷ ἀνθρώπῳ *συμβέβηκεν*. ἀλλ' οὐχ ὁ Σωκράτης μουσικὸς οὕτως, ὅτι ἄμφω *συμβέβηκεν* ἑτέρῳ τινί. . . οὐδὲ δὴ τῷ λευκῷ ἕτερόν τι ἐστὶ *συμβεβηκός*, οἷον τὸ μουσικόν· οὐθέν τε γὰρ μᾶλλον τοῦτο ἐκείνῳ ἢ ἐκείνο τούτῳ *συμβέβηκεν*, καὶ ἅμα διώρισται ὅτι τὰ μὲν οὕτω *συμβέβηκε*, τὰ δ' ὡς τὸ μουσικόν Σωκράτει· ὅσα δ' οὕτως, οὐ *συμβεβηκότε* *συμβέβηκε* τὸ *συμβεβηκός*. Phys. I, 3. 186. b. 18. *συμβεβηκός* τε γὰρ λέγεται τοῦτο ἢ ὁ ἐνδέχεται ὑπάρχειν

18) p. 4. 5. 19) l. l. p. 188. 20) Cf. supra p. 4. 21) ibid. 22) Cf. Top. VIII, 2. 154. a. 9. c. 13. 159. a. 21. soph. el. I, 1. 165. a. 8. — τὸ *συμβησόμενον* habetur Top. VIII, 1. 152. a. 1. 26. b. 29. b. 35. sim.

καὶ μὴ ὑπάρχειν, ἢ οὐ ἐν τῷ λόγῳ ὑπάρχει τὸ ᾧ συμβέβηκεν, ἢ ἐν ᾧ ὁ λόγος ὑπάρχει ᾧ συμβέβηκεν . . . ἐν δὲ τῷ σιμῷ ὑπάρχει ὁ λόγος ὁ τῆς ῥιπὸς ἢ φαιμέν συμβεβηκέναι τὸ σιμόν . . . εἰ τοίνυν ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον καὶ τῷ ἀνθρώπῳ συμβέβηκε τὸ δίπουν . . . εἰ δ' ἄλλῳ συμβέβηκε τὸ δίπουν καὶ τὸ ζῶον . . . Metaph. A, 7. 1017. a. 11. — — ὅτι συμβέβηκε τῷ οἰκοδόμῳ μουσικῷ εἶναι ἢ τῷ μουσικῷ οἰκοδόμῳ· τὸ γὰρ τότε εἶναι τότε σημαίνει τὸ συμβεβηκέναι τῷδε τότε . . . τὰ μὲν οὖν κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι λεγόμενα οὕτω λέγεται ἢ διότι τῷ αὐτῷ ὄντι ἄμφω ὑπάρχει ἢ ὅτι ὄντι ἐκείνῳ ὑπάρχει ἢ ὅτι αὐτὸ ἐστὶν ᾧ ὑπάρχει οὐ αὐτὸ κατηγορεῖται²³). Ex his conijcimus, in voce συμβεβηκός neque aut perfecti formam²⁴) aut praepos. σύν negligendam et primam propriamque verbi συμβαίνειν vim intelligendam esse. Quid multum? Τὸ συμβεβηκός significat id quod (ad rem aliam) accessit, (cum ea) congressum, conciliatum est. Itaque quamquam „existere“ et „inesse“ (εἶναι, ὑπάρχειν) dici potest, at non „accedere“, cum ejus natura potissimum in eo posita sit, ut, antequam accesserit, neque fere sit neque sub sensum cadat.

Sic prima et tantum non abolita²⁵) verbi potestate sensum συμβεβηκότητος utrumque (et si quis praeterea admittendus sit) conciliari ita censemus, ut nusquam eam non inesse dicamus. Συμβεβηκός quodvis tale est, ut natura ejus quadam amicitia, quam cum re alia iniit, contineatur. Quare Latine adhaerens apte nuncupatur. Jam vero modos diversos paulisper dimittentes quid de ratione notionis universa Aristoteles docere videatur definitione duce enarrabimus.

23) Locos alios hic adscribamus. Phys. II, 2. s. in. οὐδὲ τὰ συμβεβηκότεα θεωρεῖ (ὁ φυσικός) ἢ τοιοῦτοις οἷσι συμβέβηκε. Topic. II, 3. 110. b. 122. (καθ' αὐτὸ — κατὰ συμβεβηκός) οἷον καθ' αὐτὸ μὲν ὅτι τὸ τρίγωνον ὁσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει, κατὰ συμβεβηκός δὲ ὅτι τὸ ἰσοπλευρον· ὅτι γὰρ συμβέβηκε τῷ τριγώνῳ ἰσοπλευρῷ τριγώνῳ εἶναι, κατὰ τοῦτο γνωρίζομεν ὅτι ὁσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει. de anim. III, 3. 428. b. 22. τρίτον δὲ τῶν κοινῶν καὶ ἰπομένων τοῖς συμβεβηκῶσιν, οἷς ὑπάρχει τὰ ἴδια. λέγω δ' οἷον κινήσει καὶ μέγεθος, ἃ συμβέβηκε τοῖς αἰσθητοῖς. Phys. E in. μεταβάλλει δὲ τὸ μεταβάλλον πᾶν τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκός, οἷον ὅταν λέγωμεν τὸ μουσικὸν βαδίζειν, ὅτι ᾧ συμβέβηκε μουσικῷ εἶναι, τοῦτο βαδίζει. Z, 5. 236. b. 6. πλὴν κατὰ συμβεβηκός γε πάντα διαιρετὰ· ᾧ γὰρ συμβέβηκε τὸ λευκὸν ἢ τὸ λευκὸν ἢ τὸ ποῖον . . . Anal. post. II, 19. 81. b. 25. λέγω δὲ τὸ κατὰ συμβεβηκός, οἷον τὸ λευκὸν ποτ' ἐκείνῳ φαιμέν εἶναι ἀνθρώπῳ . . . ὅτι συμβέβηκε τῷ ἀνθρώπῳ εἶναι λευκῷ . . . c. 21. 83. a. 4. ὅταν μὲν γὰρ τὸ λευκὸν εἶναι φῶς ξύλον, τότε λέγω ὅτι ᾧ συμβέβηκε λευκῷ εἶναι ξύλον ἐστὶν . . . ὅταν δὲ τὸ ξύλον λευκὸν εἶναι φῶς, οὐχ ὅτι ἕτερόν τι ἐστὶ λευκόν, ἐκείνῳ δὲ συμβέβηκε ξύλῳ εἶναι . . . τότε γὰρ ὅτι ὁ ἀνθρώπος λευκός ἐστὶν, ᾧ συμβέβηκεν εἶναι μουσικῷ, λέγω. Met. I, 5. 1010. b. 19. ἀλλ' οὐδ' ἐν ἑτέρῳ χρόνῳ περὶ γε τὸ πάθος ἡμφισβήτησον, ἀλλὰ περὶ τὸ ᾧ συμβέβηκε τὸ πάθος. A, 6. 1015. b. 20. . . πάντα γὰρ ταῦτα ἐν λέγεται κατὰ συμβεβηκός, τὸ μὲν δίκαιον καὶ τὸ μουσικόν, ὅτι μὴ οὐσία συμβέβηκεν, τὸ δὲ μουσικὸν καὶ Κόρισκος, ὅτι θάτερον θάτερον συμβέβηκεν. ὁμοίως δὲ τρόπον τινα καὶ ὁ μουσικός Κόρισκος τῷ Κόρισκῳ ἐν, ὅτι θάτερον τὸν μουσικὸν θάτερον συμβέβηκε τῶν ἐν τῷ λόγῳ, οἷον τὸ μουσικόν τῷ Κόρισκῳ, καὶ ὁ μουσικός Κόρισκος δικαίῳ Κόρισκῳ, ὅτι ἑκάτερον μέρος τῷ αὐτῷ ἐνὶ συμβέβηκεν ἐν. ὡσαύτως δὲ κἂν ἐπὶ γένους κἂν ἐπὶ τῶν καθόλου τινὸς ὀνομάτων λέγεται τὸ συμβεβηκός . . . ἢ γὰρ ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ μὴ οὐσία συμβέβηκε τὸ μουσικόν, ἢ ὅτι ἄμφω τῶν καθ' ἑαυτὸν τινι συμβέβηκεν, οἷον Κόρισκῳ. πλὴν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ἄμφω ὑπάρχει, ἀλλὰ τὸ μὲν ἴσως ὡς γένος καὶ ἐν τῇ οὐσίᾳ, τὸ δὲ ὡς ἕξις ἢ πάθος τῆς οὐσίας. Simillime dicitur c. 9. in. — Quid sit quod Met. E, 2. 1027. b. 4. συνέβη dicitur, nunc non moremur. 24) Similiter ratio temporis perfecti in μεταβληκός premitur Phys. Z, 5 et 6. e. g. 235. b. 25. ὥστε τὸ μεταβληκός, ὅτε μεταβλήθηκε, μεταβάλλει εἰς ὁ μεταβλήθηκεν. τοῦτο δ' ἀδύνατον — — b. 30. ὅτι μὲν τοίνυν τὸ μεταβληκός, ὅτε μεταβλήθηκε πρῶτον . . . ἐν ᾧ δὲ πρῶτῳ μεταβλήθηκε τὸ μεταβληκός . . . At nihil ejus rationis, quae 237. b. 3. docetur: ὥστε ἀνάγκη τὸ μεταβληκός μεταβάλλειν καὶ τὸ μεταβάλλον μεταβληκίναί κτλ. ad συμβεβηκός pertinet. 25) Cf. tamen Xen. Eq. I, 14. διαβαίνοντες πάντες μᾶλλον ἢ συμβεβηκότες. Poll. 3. 91. συμβεβηκός ἄμφω τῷ πόδε. Ach. Tat. I, 1. p. 5. παρθένος συμβᾶσα τῷ πόδε. Eurip. Hel. 1012. ἢ Χάρις δ' ἐμοὶ ἴλεως μὲν εἶη, συμβέβηκε δ' οὐδαμού. Aesch. Choeph. 208. εἰς ταῦτο συμβαίνονσι τοῖς ἐμοῖς στίβοις. Soph. Fr. 1154. φωνῶ δ' ἐγὼ τοῦτοῖσι συμβαίνοντ' ἴσα μαντεῖα καινά. Fortasse huc referenda sunt Trach. 1141. ἐτακτίη Τίροντι συμβέβηκεν ὥστ' ἔχειν ἔδραν.

3. Quae Met. E, 2 sensu paullo diverso dicuntur: φαίνεται τὸ συμβεβηκός ἐγγύς τι τοῦ μὴ ὄντος et ὡς περ ὀνόματι μόνον τὸ συμβεβηκός ἐστίν, ea jam de adhaerenti in universum adhibere paene licet. Debilis ac tenuis ejus natura. Ipsum sibi parum sufficiens. Quamquam ortum habet, attamen ita, ut ad alterum quid accedat; existentia gaudet, verum non nisi in illo. Id vero quidnam est? Certe diversissimum, forsitan etiam praeclarius, utpote quod fulcri loco desideretur, ceterum satis obscurum. Rem vero ab adhaerenti distinctam eamque elatiorem si quis apud Aristotelem investigaturus erit, haud scio an non ad aliam devertere malit quam ad οὐσίαν; qua quidem nihil est quod saepius graviusque differre dicatur. Quid quod simul utrumque singulari nexu continetur? Digna haec videntur, quae accuratius excutiamus.

Substantiae et τοῦ συμβεβηκός tum diversitas tum nexus jam categoriarum seriei notae²⁶⁾ inest. Quarum quum prima in substantia ponatur, ceterae novem τοῦ συμβεβηκός modos varios comprehendunt²⁷⁾. Id quod categoriarum libro alii luculentius docebunt, modo extremarum novem categoriarum enumerationem mancam plerumque esse memineris. Anal. Post. I, 22. 83. b. 9. ὡς μὲν δὴ γένη ἀλλήλων οὐκ ἀντικατηγορηθήσεται. . . οὐδὲ μὴν τοῦ ποιοῦ ἢ τῶν ἄλλων οὐδέν, . . . πάντα γὰρ ταῦτα συμβέβηκε²⁸⁾. At statim additur: καὶ κατὰ τῶν οὐσιῶν κατηγορεῖται. Itaque diversitas non obstat, quin illae de ipsa οὐσία praedicentur. — Phys. I, 7. 190. a. 34. καὶ γὰρ ποσὸν καὶ ποιὸν καὶ πρὸς ἕτερον καὶ ποτὲ καὶ ποῦ γίνεται ὑποκειμένου τινὸς διὰ τὸ μόνην τὴν οὐσίαν μηθενὸς καὶ ἄλλου λέγεσθαι ὑποκειμένου, τὰ δ' ἄλλα πάντα κατὰ τῆς οὐσίας. Categorias, quibus τὸ συμβεβηκός continetur, de re alia praedicari neque nisi in subjecto quodam fieri audis. A substantia idem alienum. Nec tamen illae hanc fugiunt; nam substantia est, quae iis pro subjecto tribuitur.

Huic rationi multum Aristoteles tribuisse videtur. Saepius enim huc relabitur. Metaph. Z, 1. 1028. a. 18. τὰ δ' ἄλλα λέγεται ὄντα τῷ τοῦ οὐτως ὄντος τὰ μὲν ποσότητος εἶναι, τὰ δὲ ποιότητος, τὰ δὲ πάθη, τὰ δὲ ἄλλο τι τοιοῦτον. διὰ κἄν ἀπορήσειε τις πότερον τὸ βαδίζειν καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ καθῆσθαι ἕκαστον αὐτῶν ὄν ἢ μὴ ὄν, . . . οὐθὲν γὰρ αὐτῶν ἐστὶν οὔτε καθ' αὐτὸ πεφυκὸς οὔτε χωρίζεσθαι δυνατὸν τῆς οὐσίας, ἀλλὰ μᾶλλον, εἴπερ, τὸ βαδίζον τῶν ὄντων τι καὶ τὸ καθήμενον καὶ τὸ ὑγιαῖνον. ταῦτα δὲ μᾶλλον φαίνεται ὄντα, διότι ἐστὶ τι τὸ ὑποκειμένου αὐτοῖς ὄρισμένον· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ οὐσία καὶ τὸ καθ' ἕκαστον, ὅπερ ἐμφαίνεται ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἰοιαύτῃ· τὸ ἀγαθὸν γὰρ ἢ τὸ καθήμενον οὐκ ἄνευ τούτου λέγεται. δῆλον οὖν ὅτι διὰ ταύτην κακείνων ἕκαστόν ἐστιν· ὥστε τὸ πρῶτως ὄν καὶ οὐ τι ὄν ἀλλ' ὄν ἀπλῶς ἢ οὐσία ἂν εἴη. Quantum, quale, ceterae categoriae inferiores an omnino sint dubitatur. Substantia vero simpliciter est sibi ipsa existentiam debet (πρῶτως ὄν)²⁹⁾. A qua igitur illae existentiam quasi dono accipiunt, quum locum paret, ubi se collocent. Hinc vero efficitur, ut deteriora ista nec

26) categ. 4, init. 27) Simpl. scholl. coll. p. 44. a. 30. Trendelenburg, Elem. log. Arist. edit. V. p. 55. et Gesch. d. Kategorienlehre p. 59. 28) Cf. Metaph. I, 4. 1007. a. 33. εἰ δὲ πάντα κατὰ συμβεβηκός λέγεται, οὐθὲν ἔσται πρῶτον τὸ καθόλου, εἰ ἀεὶ τὸ συμβεβηκός καθ' ὑποκειμένου τινὸς σημαίνει τὴν κατηγορίαν. 29) Met. I, 4. 1007. a. 26. τὸ δ' οὐσίαν σημαίνειν ἐστὶν ὅτι οὐκ ἄλλο τι τὸ εἶναι αὐτῷ.

per se (καθ' αὐτό) consistant neque a subjecto suo, substantiam dico, separari queant, Separabilis substantia sola; cetera quum existentia propria careant, ei adhaerent, quare de illa praedicantur. I. I. a. 33. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων κατηγορημάτων οὐδὲν χωριστόν, αὕτη δὲ μόνη. Phys. I, 2. 185. a. 29. εἰ δὲ πάντα ποιὸν ἢ ποσόν, εἴτ' οὐσης οὐσίας εἴτε μὴ οὐσης, ἄτοπον, εἰ δεῖ ἄτοπον λέγειν τὸ ἀδύνατον. οὐδὲν γὰρ τῶν ἄλλων χωριστόν ἐστι παρὰ τὴν οὐσίαν· πάντα γὰρ καθ' ὑποκειμένου τῆς οὐσίας λέγεται. Prior et notione et tempore ac generatione substantia; illa quovis sensu posteriora sunt, ut quasi exspectantem accedant ejusque πάθη constituent, Met. Z, 13, 1038. b. 26. — πρότερον γὰρ ἔσται μὴ οὐσία τε καὶ τὸ ποιὸν οὐσίας τε καὶ τοῦ τὸδε. ὅπερ ἀδύνατον· οὔτε λόγῳ γὰρ οὔτε χρόνῳ οὔτε γενέσει οἶόν τε τὰ πάθη τῆς οὐσίας εἶναι πρότερα· ἔσται γὰρ χωριστά. de gener. et corr. I, 3. 317. b. 8. Met. A, 11. 1019. a. 4. Z, 13. 1038. b. 5. N, 1. 1088. b. 4. Cf. Z, 1. 1028. a. 33.

Sed jam valeant categoriae. Nam de συμβεβηκότη ipso non absimilia leguntur. Anal. Post. I, 4. 73. b. 5. εἴτε (sc. καθ' αὐτό λέγεται) ὃ μὴ καθ' ὑποκειμένου λέγεται ἄλλου τινός, οἷον τὸ βαδίζον ἕτερόν τι ὃν βαδίζον ἐστὶ καὶ λευκόν, ἢ δ' οὐσία, καὶ ὅσα τότε τι σημαίνει, οὐχ ἕτερόν τι ὄντα ἐστὶν ὅπερ ἐστίν. τὰ μὲν δὴ μὴ καθ' ὑποκειμένου καθ' αὐτὰ λέγω, τὰ δὲ καθ' ὑποκειμένου συμβεβηκότη. c. 22. 83. a. 25. ὅσα δὲ μὴ οὐσίαν σημαίνει . . . συμβεβηκότη, οἷον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου (sc. λέγεται) τὸ λευκόν . . . ὅσα δὲ μὴ οὐσίαν σημαίνει, δεῖ κατὰ τινος ὑποκειμένου κατηγορεῖσθαι, καὶ μὴ εἶναι τι λευκόν, ὃ οὐχ ἕτερόν τι ὃν λευκόν ἐστὶ. Met. Γ, 4. 1007. a. 26³⁰). Substantia per se est, τὸ συμβεβηκός minus. Hoc enim sic subsistit, ut ipsum simul alterum quid sit (ἕτερόν τι ὄν). Velut homo si albus est, est quidem album aliquid, ita tamen ut idem etiam alterum quid sit. At substantia ipsa sibi sufficit. Si hominem esse dicimus, non alterum quid esse simul dicimus. Hoc sensu hominem καθ' αὐτό esse contenditur, album vero denegatur. Sed alterum illud, quod, quum album esse dicitur, existere audimus, quid tandem est nisi homo? Sic dubia τοῦ συμβεβηκότης natura ad ipsam substantiam remittitur.

Τὸ συμβεβηκός supra inseparabile dici cognovimus. Jam igitur categoriarum librum in rem nostram convertere licet. Legitur quidem c. 2. 1. a. 20. τῶν ὄντων τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένου τινός λέγεται, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐδενὶ ἐστὶν . . . τὰ δὲ ἐν ὑποκειμένῳ μὲν ἐστὶ, καθ' ὑποκειμένου δὲ οὐδενός λέγεται (ἐν ὑποκειμένῳ δὲ λέγω, ὃ ἐν τινι μὴ ὡς μέρος ὑπάρχον ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστίν), . . . τὰ δὲ καθ' ὑποκειμένου τε λέγεται καὶ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν, . . . τὰ δὲ οὐτ' ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν οὔτε καθ' ὑποκειμένου τινός λέγεται . . . Ubi tres potissimum proponuntur existentiae modi. Modus primus vocatur καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι; secundus ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι; nec hoc nec illo modo esse tertius. Atqui in modo secundo de τῷ συμβεβηκότη Aristotelem cogitare Simplicius bene monuit³¹). Nam verba a. 24: ὃ ἐν τινι μὴ ὡς μέρος ὑπάρχον ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστίν, naturam inseparabilem τοῦ συμβεβηκότης aperte describunt. Etiam dictio ἐν ὑποκειμένῳ consentire videtur, cum nexus, qui τὸ συμβεβηκός et subjectum quoddam intercedat, innotuerit. Denique modum ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι cum τῷ συμβεβηκότη in idem redire

30) Locum supra adscripsimus. 31) Scholl. coll. 44. a. 43. τὸ μὲν οὖν συμβεβηκός ἐν ὑποκειμένῳ ἐκδέσσει, διότι μὴ ὄν αυτοκρατῆς ἕτερον δέεται πρὸς τὸ ἐν αὐτῷ εἶναι.

apparet, si modos ceteros, qui proponuntur, accuratius consideras. Namque uterque ad ουσίαν spectat. Cat. c. 5. in. οὐσία δέ ἐστιν ἡ κυριώτατά τε καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη, ἢ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται μήτ' ἐν ὑποκειμένῳ τινί ἐστιν (modus tertius). Nec minus τὸ καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι (modus primus) substantiam, quamquam a modi tertii diversam, comprehendit. c. 2. 1. a. 20. τῶν ὄντων τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, . . . οἷον ἄνθρωπος καθ' ὑποκειμένου μὲν λέγεται τοῦ τινὸς ἀνθρώπου . . . c. 5. 2. a. 14. δεύτεραι δὲ οὐσίαι λέγονται, ἐν οἷς εἶδεν αἱ πρώτως οὐσίαι λέγονται³²). Itaque ne hic quidem τὸ συμβεβηκός substantiae miscetur. Etiam (una cum substantiis secundis) a substantiis primis distinguitur p. 2. b. 4. (cf. a. 35.) ὥστε τὰ ἄλλα πάντα ἦτοι καθ' ὑποκειμένων λέγεται τῶν πρώτων οὐσιῶν ἢ ἐν ὑποκειμέναις αὐταῖς ἐστίν. μὴ οὐσῶν οὖν τῶν πρώτων οὐσιῶν ἀδύνατον τῶν ἄλλων τι εἶναι. Denique substantia cuiusvis generis ab eo secluditur. p. 3. a. 7. κοινὸν δὲ κατὰ πάσης οὐσίας τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι κτλ. et a. 20. ὥστε οὐκ ἂν εἴη ἡ οὐσία τῶν ἐν ὑποκειμένῳ³³).

Ceterum non a re nostra videntur, quibus naturae diversae in Categoriis alio modo describuntur. Ratione alia substantiam, alia τὸ συμβεβηκός (de substantia videlicet) praedicari audimus³⁴). Substantia ita praedicatur, ut necessario ejus et nomen (ὄνομα) et notio (λόγος) de subjecto valeat. Quum dicitur: „Socrates homo est“, hominis non modo nomen, verum etiam notio (animal) de Socrate valet. At τὸ συμβεβηκός de subjecto numquam ita praedicari potest, ut simul ejus notio, tamen nonnumquam ita, ut nomen saltem valeat. E. gr. quum in corpore album est, quamquam recte „corpus album est“ dicitur, verum „corpus color est“ — inest autem color notioni albi — dici non poterit. Quid quod plerumque (ἐπὶ τῶν πλείστων p. 2. a. 28.) ne nomen quidem recte praedicabitur? Nam quum in Lysandro fortitudo est, ne id quidem dicere licet „Lysander fortitudo est“ sed ita enunciabitur: „Lysander fortis est“³⁵).

Categoriarum librum antequam missum faciamus, oppositionem singularem commemorare placet, quae inter τὸ συμβεβηκός et differentiam specificam excitatur 3. a. 21. οὐκ ἴδιον δὲ τοῦτο τῆς οὐσίας (sc. μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι), ἀλλὰ καὶ ἡ διαφορὰ τῶν μὴ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. τὸ γὰρ πέζον καὶ τὸ δίπουν καθ' ὑποκειμένου μὲν λέγεται τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐκ ἐστίν.

Sed ut ad oppositionem priorem revertamur: vel aliis modis ea intenditur. Met. Γ, 4, 1067. a. 31. — τοῦτο γὰρ διώρισται οὐσία καὶ τὸ συμβεβηκός: τὸ γὰρ λευκὸν τῷ ἀνθρώπῳ συμβέβηκεν. οὐ ἐστὶ μὲν λευκός ἀλλ' οὐχ ὅπερ λευκόν. Anal. Post. I, 22. 83. a. 28. οὐ γὰρ ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὔτε ὅπερ λευκόν οὔτε ὅπερ λευ-

32) Cf. Met. Z, 3. 1028. b. 35. καὶ τὸ γένος οὐσία δοκεῖ εἶναι ἐκείνου, ubi γένος dicitur quod illic εἶδος. 33) Trendelenburg, Gesch. d. Kateg. p. 58. — Waitz, Organon I, 275 τὸ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι non satis perspexit neque magis Joannes Italus suus (ibid. p. 13), ad quem relegat. Melius eum edocere poterat schol. Magent. ad 2 a 34, quod notavit p. 31: „τὰ δὲ ἄλλα πάντα“, ἦγον αἱ δεύτεραι οὐσίαι καὶ τὰ συμβεβηκότες, ἦγον αἱ ἐννέα κατηγορίαι. — Nec enim turbari debemus eo, quod Anal. Post. I, 22. 83. b. 9. Phys. I, 7. 190. a. 34. sim. τὸ συμβεβηκός docetur καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι, quum loci categor. laudati ea, quae ἐν ὑποκειμένῳ sunt, καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι denegent. In Categoriis inter dictionem utramque ita distinguitur, quoniam scriptor id potissimum agit, ut ostendat, ad substantiam primam rationem aliam esse τοῦ συμβεβηκότες, aliam substantiae secundae. 34) Categ. 5. 2. a. 19 — 31. 3. a. 15 — 20. 35) Ita verba Aristotelis cat. I. 1. 2. a. 27. τῶν δ' ἐν ὑποκειμένῳ ὄντων ἐπὶ μὲν τῶν πλείστων οὔτε τὸ ὄνομα οὔθ' ὁ λόγος κατηγορεῖται τοῦ ὑποκειμένου· ἐπ' ἐνίων δὲ τὸ ὄνομα μὲν οὐδὲν κωλύει κατηγορεῖσθαι ποτε τοῦ ὑποκειμένου. . . interpretanda esse docet Ammonius Scholl. coll. p. 51. a. 32 sq.

κόν τι. ἀλλὰ ζῶον ἴσως. ὅπερ γὰρ ζῶόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος. De substantia quum praedicatur, τὸ συμβεβηκός numquam proprie (ὅπερ)³⁶⁾ praedicari potest. At substantia potest. Cujus rei in causa est, quod (ut exemplo utar) A ὅπερ B esse dicitur, si A in B ut in genere suo inest³⁷⁾. Itaque substantiae rursus substantia sola ita tribuetur, illa ut ὅπερ ἐκεῖνο vel ὅπερ ἐκεῖνό τι³⁸⁾ esse dicatur. Cf. Anal. Post. I. l. a. 4 sq. a. 24 sq. Τὸ συμβεβηκός igitur ab eo, quod ὅπερ ὄν est, mirum quantum distat. Phys. I, 3. 186. b. 33. ἀλλὰ τὸ ὅπερ ὄν τι ἔστω μηδενὶ συμβεβηκός. b. 17. εἰ γὰρ μὴ ὅπερ ὄν τι, συμβεβηκότα ἔσται. — Neque vero aspernanda videntur, quae Phys. I. l. paullo ante leguntur. Memorant enim τοῦ συμβεβηκότος adversarium jam aliunde nobis cognitum, quum modum ὅπερ ὄν esse vel in differentiam specificam transferant. b. 14. ὅτι δὲ διαιρεῖται τὸ ὅπερ ὄν εἰς ὅπερ ὄν τι ἄλλο, καὶ τῷ λόγῳ φανερόν, οἷον ὁ ἄνθρωπος εἰ ἔστιν ὅπερ ὄν τι, ἀνάγκη καὶ τὸ ζῶον ὅπερ ὄν τι εἶναι καὶ τὸ δέπουν. εἰ γὰρ κτλ. a. 26 sq.

Quaestio apud Aristotelem non semel agitata, numquid etiam de συμβεβηκότι praedicari possit. Ad quam dirimendam rursus ejus existendi modus peculiaris quasi arbitrarie accessitur, quum fere sic disseratur. Non verius dici videtur: „(hic) homo albus est“ quam: „(hoc) album homo est“. Cf. Anal. Post. I, 22. 83. a. 1—4. Tamen harum enunciationum ratio diversa est. Quum enim ὁμοίως οἱ λόγοι ἀληθεῖς ὡςπερ τὰ πράγματα³⁹⁾, τὸ συμβεβηκός ne immerito in oratione subjecti loco ponatur, timendum est. Nam τὸ συμβεβηκός non per se (καθ' αὐτό) subsistit, sed ita ut ipsum simul alterum quid (ἕτερόν τι) sit. Ad alterum hoc igitur pertinet, quidquid si rei speciem tantum sequaris, cum τῷ συμβ. idem numero esse vides. Ita quum in priore exemplo, quod posuimus, praedicatum ad id ipsum spectet, quod subjecto exprimitur, at in altero ad id referendum videtur, quod subjecto ipsi quasi subjectum alterum subest. Anal. Post. I. l. 83. a. 4. ὅταν μὲν γὰρ τὸ λευκὸν εἶναι φῶ ξύλον, τότε λέγω ὅτι τῷ συμβεβηκῆ λευκῷ εἶναι ξύλον ἐστὶ. Insunt exemplo posteriori enunciationes duae: „hic est homo“ et: „hoc est album“; in priore nihil ejusmodi. Hic subjectum reale pro subjecto grammatico ponitur; in illo subjectum grammaticum a reali discedit neque reale omnino oratione tangitur. Rem ipsam sequitur, qui substantiam (aut συμβεβηκός) de substantia praedicat (κατὰ φύσιν hoc); at praeter naturam (παρὰ φύσιν) fieri videtur, si quis συμβεβηκός aliquid substantiam esse dicit⁴⁰⁾. Quid vero si ei rationi adeo insistitur, ut συμβεβηκός de συμβεβηκότι enunciatur? si „(hoc) album musicum est“ audis? Ne id quidem omni veri specie carebit. Quidquid enim de substantia praedicatur, cui aliquid συμβέβηκε: id etiam de hoc valebit, si quidem συμβεβηκός una cum substantia acceperis⁴¹⁾. Tamen subtilius in hac re versandum est. Συμβεβηκός enim de συμβ. non valebit, nisi quum utrumque in substantiam eandem convenerit; ea utrique pari modo subest; quare ad hanc utrumque referendum est.

36) Alex. Aphr. ad Top. 116. a. 23. τὸ „ὅπερ“ αὐτῷ τοῦ κρυφῶς ἐστὶ δηλωτικόν sq. Philopon. in scholl. coll. p. 228. a. 19 sq. 37) Arist. Topic. III, 1. 116. a. 23. Cf. Waitz, I, 467. 38) Quid intersit docet Philopon. I. l. 39) de interpr. c. 9. 19. a. 33. 40) Vide Philopon. ad Anal. Post. I, 19. 81. b. 24. c. 22. 83. a. 36. Anal. Prior. I, 27. 43. a. 35. Quamquam Aristoteles „ἐν τῇ Φυσικῇ“ ubi κατὰ φύσιν et παρὰ φύσιν eo sensu dixerit, ut Philopon. ad 43. a. 35. tradit, nescio. 41) Topic. V, 4. 133. b. 17. τὸ γὰρ ὑπάρχον τινὶ ὃ συμβέβηκέ τι, καὶ τῷ συμβεβηκότι ὑπάρξει λαμβανομένῳ μετὰ τοῦ ὃ συμβέβηκεν.

Met. Γ, 4. 1007. b. 2. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς οὐ συμβεβηκότι συμβεβηκός, εἰ μὴ οὐ
 ἄμφω συμβέβηκε ταύτῳ. λέγω δ' οἷον τὸ λευκὸν μουσικόν, καὶ τοῦτο λευκόν, οὐ
 ἄμφω τῷ ἀνθρώπῳ συμβέβηκεν . . οὐδὲ δὴ τῷ λευκῷ ἕτερόν τι ἔσται συμ-
 βηκός, οἷον τὸ μουσικόν· οὐδέν τι γὰρ μᾶλλον τοῦτο ἐκείνῳ ἢ ἐκεῖνο τούτῳ συμ-
 βέβηκεν⁴²). — De substantia igitur nihil non praedicandum erit. Ita quidquid prae-
 dicatur, sive substantia sive quale, quantum cet., καθ' αὐτό de subjecto praedicatur.
 Eo enim sensu καθ' αὐτό homo non solum homo est⁴³), verum etiam καθ' αὐτό albus,
 in Lyceo sim., quippe quae cuncta de subjecto valeant re nulla tamquam conciliatrice
 intercedente. Quin etiam praedicandi ratio una et nomine digna est, si de sub-
 stantia praedicatur; sin de συμβεβηκότι, aut omnino non praedicatur aut non sim-
 pliciter, sed κατὰ συμβεβηκός, ut ait Aristoteles. Met. Α, 7. 1017. a. 22. καθ'
 αὐτὰ δὲ εἶναι⁴⁴) λέγεται ὅσαπερ σημαίνει τὰ σχήματα τῆς κατηγορίας. ὅσα γὰρ
 λέγεται, τοσαυτὰχὼς τὸ εἶναι σημαίνει. Anal. Post. I, 22. 83. a. 14. εἰ δὴ δεῖ νο-
 μοθεῖσθαι, ἔστω τὸ οὕτω λέγειν κατηγορεῖν, τὸ δ' ἐκείνως ἦτοι μηδαμῶς κατηγορεῖν,
 ἢ κατηγορεῖν μὲν μὴ ἀπλῶς, κατὰ συμβεβηκός δὲ κατηγορεῖν⁴⁵).

4. Haec fere sunt, quibus Aristoteles substantiae et adhaerentis cum naturam
 diversam tum nexum illustravit. De nexu autem etiam distinctius agendum est. Quid
 enim? Eodemne nexu adhaerens continebitur cum rebus singularibus (τὰ καθ' ἕκαστα)
 substantiisque secundis atque cum rei forma et notione (εἶδος, τὸ τί ἦν εἶναι)? Nonne
 alia intercedet ratio inter adhaerens et τὸ τί ἐστι, alia inter ipsum et τὸ τί ἦν εἶναι?
 Quae cuncta ab Aristotele substantias dici notum est. Ex iis igitur quae tandem est,
 ad quam τὸ συμβεβηκός „accessisse“ jure putandum sit?

Ut paucis dijudicemus: nostra οὐσία rei notio et essentia est. Ad eam
 quidquid accessit, συμβεβηκός est, et quidquid rei συμβεβηκός vocatur, ab essentia
 diversum quasi postea accessit. Ratio alia substantiae secundae, quae vocatur. Quae
 quamquam adhaerentia in se excipit, sed non haec sola, quum et differentiae speci-
 ficæ ad eam accedant. Rursus in substantiis primis (Socrates, Kallias) τὰ συμβεβηκότα
 jam ut perfecta insunt. Denique adhaerens ad τὸ τί ἐστι duplici modo se habebit.
 Atque eodem quidem, quo ad τὸ τί ἦν εἶναι et εἶδος, ubicunque τὸ τί ἐστι cum
 his in idem redit; verum in τῷ τί ἐστι jam inerit, sicubi τὸ τί ἐστι potiore vi
 abdicata fere ad primam substantiam delabitur⁴⁶). — Quae ut ex Aristotele muni-
 amus primum afferamus locum egregium Phys. I, 3. 186. a. 14. ὅτι δὲ
 διαιρεῖται τὸ ὅπερ ὄν εἰς ὅπερ ὄν τι ἄλλο, καὶ τῷ λόγῳ φανερόν, οἷον ὁ ἀνθρώπος
 εἰ ἔστιν ὅπερ ὄν τι, ἀνάγκη καὶ τὸ ζῶον ὅπερ ὄν τι εἶναι καὶ τὸ δίπουν. εἰ
 γὰρ μὴ ὅπερ ὄν τι, συμβεβηκότα ἔσται. ἢ οὖν τῷ ἀνθρώπῳ ἢ ἄλλῳ τινὶ
 ὑποκειμένῳ, ἀλλ' ἀδύνατον· συμβεβηκός τι γὰρ λέγεται τοῦτο, ἢ οὐ ἔν τῷ λόγῳ
 ὑπάρχει τὸ ᾧ συμβέβηκεν (ἢ ἐν ᾧ ὁ λόγος ὑπάρχει ᾧ συμβέβηκεν⁴⁷), οἷον τὸ μὲν

42) Met. Α, 7 c. 9. init. Anal. Post. I, 22. 83. a. 9. 36. Cf. Phys. I, 5. 188. a. 35. V, init. 224. a. 22.

43) Id quod forsitan conjeceris e Met. Α, 8. 1022. a. 32. ἔτι (sc. καθ' αὐτό dicitur) οὐ μὴ ἔστιν ἄλλο
 αἷον. τοῦ γὰρ ἀνθρώπου πολλά αἷια, τὸ ζῶον, τὸ δίπουν. ἀλλ' ὁμῶς καθ' αὐτὸν ἀνθρώπος ὁ ἀν-
 θρώπος ἔστιν. 44) Anal. Post. I, 19. 81. b. 29. . . . ἔστιν ὄν ἕνα τοιαῦτα ὥστε καθ' αὐτὰ κατηγο-
 ρεῖσθαι. 45) Quae verba Waitz I, 235 justo arctius accepit (sc. ut κατηγορεῖσθαι idem sit ac τὸ
 καὶ τοῖνομα καὶ τὸν λόγον κατηγορεῖσθαι). Cf. 83. a. 1 sq. 46) Cf. Trendelenburg, das τὸ ἐν εἶναι
 etc. in Museo Rhenano, 1828. p. 476, 477. de anima p. 192. 47) Expungenda videntur, quae unciis

etc. in Museo Rhenano, 1828. p. 476, 477. de anima p. 192. 47) Expungenda videntur, quae unciis

καθησθαι ὡς χωριζόμενον, ἐν δὲ τῷ σιμῶ ὑπάρχει ὁ λόγος ὁ τῆς ῥιπὸς ἢ φαιμέν
 συμβεβηκέναι τὸ σιμόν. Diserte ibi adhaerens vocatur, quidquid praeter genus et
 differentiam (i. e. praeter οὐσίαν, quam nos volumus) rei inest. Jam eandem οὐσίαν
 facile intelliges Anal. Post. I, 6. in. τὰ δὲ καθ' αὐτὰ ὑπάρχοντα ἀναγκαῖα τοῖς πρά-
 γμασιν [ἀ μὲν γὰρ ἐν τῷ τί ἐστίν ὑπάρχει· τοῖς δ' αὐτὰ ἐν τῷ τί ἐστίν ὑπάρχει
 κατηγορουμένοις αὐτῶν . . .] ἅπαν γὰρ ἢ οὕτως ὑπάρχει ἢ κατὰ συμβεβηκός, τὰ
 δὲ συμβεβηκότα οὐκ ἀναγκαῖα. Hoc loco quae ab substantia distinguuntur, adhae-
 rentia utriusque modi esse, etsi alter tantum verbo diserto nuncupatur, vix monen-
 dum est. — Alias substantiae vel τῷ τί ἐστίν modus praeclarior unus opponitur.
 Met. A, 30. 1025. a. 30. λέγεται δὲ καὶ ἄλλως συμβεβηκός, οἷον ὅσα
 ὑπάρχει ἐκάστω καθ' αὐτὸ μὴ ἐν τῇ οὐσίᾳ ὄντια. de anim. I, 1. in. ἐπιζη-
 τοῦμεν δὲ θεωρῆσαι καὶ γινῶναι τὴν τε φύσιν αὐτῆς καὶ τὴν οὐσίαν, εἰθ' ὅσα
 συμβέβηκε περὶ αὐτήν . . . ibid. 402. b. 16. εἴκει δ' οὐ μόνον τὸ τί ἐστίν γινῶναι
 χρήσιμον εἶναι πρὸς τὸ θεωρῆσαι τὰς αἰτίας τῶν συμβεβηκότων ταῖς οὐσίαις
 . . . πάσης γὰρ ἀποδείξεως ἀρχὴ τὸ τί ἐστίν, ὥστε καθ' ὅσους τῶν ὀρισμῶν
 μὴ συμβαίνει τὰ συμβεβηκότα γνωρίζειν . . . — De adhaerenti naturae deterioris
 agitur Topic. I, 5. in. λεκτέον δὲ τί ὄρος, . . . τί γένος (substantia secunda), τί
 συμβεβηκός. ἐστὶ δ' ὄρος μὲν λόγος ὁ τὸ τί ἦν εἶναι σημαίνων. 102. b. 4.
 συμβεβηκός δὲ ἐστὶν ὁ μηδὲν μὲν τούτων ἐστίν, μήτε ὄρος . . . μήτε γένος, ὑπάρ-
 χει δὲ τῷ πράγματι, καὶ ὁ ἐνδέχεται ὑπάρχειν ὁμοῦν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καὶ μὴ
 ὑπάρχειν. sim.

De natura universa τοῦ συμβεβηκότος hactenus. Nunc de modis agamus.

5. Τὸ συμβεβηκός ejusmodi esse diximus, ut natura sua ad rem alteram ac-
 cedat. Deinde οὐσίαν esse, cui ita concilietur. Quae si recte constituimus, modus
 uterque fore ut e notione universa derivari explicarique possit, spes est.

Quid? nonne rei cujusque notio ipsa e gremio suo permulta gignit? Diversa
 igitur haec a notione, tamen ipsi accedunt, quum per se existere non liceat. Notio-
 nem ipsam usque comitantur. Quae ratio in rebus mathematicis potissimum locum
 obtinet. Nec enim qualitas earum invenitur, quin ex essentia ipsa proficiscatur, hinc
 ut intelligi demonstrarique non nequeat. Phys. II, 7. init. ἢ εἰς τὸ τί ἐστίν ἀνάγεται
 τὸ διὰ τί ἔσχατον ἐν τοῖς ἀκινήτοις, οἷον ἐν τοῖς μαθήμασιν (εἰς ὀρισμὸν γὰρ τοῦ
 εὐθέος ἢ συμμετρου ἢ ἄλλον τινὸς ἀνάγεται ἔσχατον) . . .⁴⁸⁾ de anim. I, 1. 402. b. 16.
 εἴκει δ' οὐ μόνον τὸ τί ἐστίν γινῶναι χρήσιμον εἶναι πρὸς τὸ θεωρῆσαι τὰς αἰτίας
 τῶν συμβεβηκότων ταῖς οὐσίαις, ὥσπερ ἐν τοῖς μαθήμασι τί τὸ εὐθὺ καὶ καμπύλον
 ἢ τί γραμμὴ καὶ ἐπίπεδον πρὸς τὸ κατεῖν πόσαις ὀρθαῖς αἰ τοῦ τριγώνου γωνία
 ἴσαι . . . Locus extremus imprimis memorabilis. Jam enim συμβεβηκότα vocantur,
 quae ad res e definitionibus accedant. Verum ratio ista non ad mathematica tantum
 pertinet. Nam non minus in rebus naturalibus fit, ut rei notio habeat, quae ex ipsa
 progenita insequantur. Phys. II, 2. 193. b. 26. — εἰ γὰρ τοῦ φυσικοῦ τὸ τί ἐστίν ἥλιος

inclusimus. Desident enim post definitionem οὐ ἐν τῷ λόγῳ ὑπάρχει τὸ ὅ συμβέβηκεν. Ea vero Aristo-
 telelem magis olet. Cf. Anal. post. I, 6. in. τοῖς δ' αὐτὰ ἐν τῷ τί ἐστίν ὑπάρχει κατηγορουμένοις αὐτῶν.
 c. 22. 84. a. 13. Definitionem alteram qui adjecit, ad verba exempli ἐν τῷ σιμῶ ὑπάρχει ὁ λόγος κτλ.
 magis aptare voluisse videtur. ⁴⁸⁾ Cf. Phys. VIII, 1. fin. καὶ γὰρ τὸ τρίγωνόν ἔχει δύοσιν ὀρθαῖς ἀεὶ
 τὰς γωνίας ἴσας, ἀλλ' ὅμως ἐστὶν τῆς ἀδιότητος ταύτης ἕτερον αἴτιον.

ἢ σελήνη εἰδέναι, τῶν δὲ συμβεβηκότων καθ' αὐτὰ μηδέν, αἰτοπον. Quamquam in physicis quomodo adhaerentia e rei notione proficiscantur saepe difficiliter cognitu est⁴⁹⁾. Hinc jam intelligitur, quod scientiis in univsum simul cum rerum notionibus adhaerentia quoque cognoscenda traduntur. de anim. l. I. b. 25. πάσης ἀποδείξεως ἀρχὴ τὸ τι ἐστίν, ὥστε καθ' ὅσους τῶν ὀρισμῶν μὴ συμβαίνει τὰ συμβεβηκότα γνωρίζειν, ἀλλὰ μὴδ' εἰκόσαι περὶ αὐτῶν εὐμαρές, δῆλον ὅτι διαλεκτικῶς εἴρηται καὶ κενῶς ἀπαντες. Met. E. init. πᾶσαι αὐται (sc. ἐπιστῆμαι) περὶ ἓν τι καὶ γένος τι περιγραφόμεναι περὶ τούτου πραγματεύονται... αἱ μὲν αἰσθήσει ποιήσασαι αὐτὸ δῆλον, αἱ δ' ὑπόθεσιν λαβοῦσαι τὸ τί ἐστίν, οὕτω τὰ καθ' αὐτὰ ὑπάρχοντα τῷ γένει περὶ ὃ εἰσὶν ἀποδεικνύουσιν ἢ ἀναγκαιότερον ἢ μαλακώτερον⁵⁰⁾.

E notione, inquam, συμβεβηκότα quaedam procedunt, ita tamen ut non nisi juxta eam consistant. Rei notioni uni debentur, ubicunque ea, sicut in rebus mathematicis, a materia abstinet. Sin vero, ut in rebus physicis, εἶδος cum materia coaluit, adhaerentium numerus mirum quantum augetur. Ac primum quidem ad rei naturam veluti accuratius exprimendam talia accedunt, quae quum causae utriusque et formae et materiae consensu atque opera gignantur non minoris existimanda videntur. Non enim sua sponte materia in iis versatur. Causae victricis morem gerit, ut non operetur nisi quid sibi illa voluerit. Concausae et matris munere fungitur⁵¹⁾; εἶδος vel in his leges scribit et auctor fere unus.⁵²⁾ Cujusmodi, ut exemplum singulare asseram, sunt τὰ πάθη τῆς ψυχῆς ἀχώριστα τῆς φυσικῆς ὕλης τῶν ζώων⁵³⁾.

Sed praeter haec συμβεβηκότα Aristoteles quantopere id studuit ne alia quoque agnoscere deberet! Debuit tamen. Etiam si enim ut philosopho ei, sed non ut physico dicere licuit, ὀνόματι μόνον et ἔγγυς τι τοῦ μὴ ὄντος⁵⁴⁾ esse, quidquid ratione alia ad rei essentiam accederet. Sunt utique talia neque illum latebant. Nam quantumvis id ageret, ut in rebus naturalibus formae uni principatum tribueret, materiae potentiam illicitam opprimere non valuit. Etiam suo Marte materia per multa parit tamquam forma invita. Quo modo quae veluti spuria et clandestina ad res accedant, ea quum etiam magis ab essentia ipsa differant, quomodo συμβεβηκότα dicenda non erant? Ex hoc igitur maxime fonte modus deterior fluit, de quo Met. E, 2. 1027. a. 13. legitur: ὥστε ἡ ὕλη ἐστὶ αἰτία... τοῦ συμβεβηκότος. Top. I, 5. συμβεβηκὸς δὲ ἐστίν ὃ.. μήτε ὄρος μήτε ἴδιον μήτε γένος, ὑπάρχει δὲ τῷ πράγματι, καὶ ὃ ἐνδέχεται ὑπάρχειν ὀφροῦν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καὶ μὴ ὑπάρχειν. Anal. post. I, 4. 73. b. 3. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὰ τοιαῦθ' ἐκάστοις καθ' αὐτὰ λέγω, ὅσα δὲ μηδετέρως ὑπάρχει, συμβεβηκότα, οἷον τὸ μουσικὸν ἢ λευκὸν τῷ ζώῳ. Met. K 8. in. ὅτι μὲν οὖν οὐδεμία τῶν παραδεδομένων ἐπιστημῶν πραγματεύεται περὶ τὸ συμβεβηκός, δῆλον... περὶ τὸ συμβεβηκός γὰρ αὕτη μόνη (sc. ἡ σοφιστικὴ) πραγματεύεται.

49) Cf. infra §. 11. 50) Met. B, I. 995. b. 18. ἐπισκεπτόν, καὶ πότερον περὶ τὰς οὐσίας ἢ θεωρία μόνον ἐστίν ἢ καὶ περὶ τὰ συμβεβηκότα καθ' αὐτὰ τὰς οὐσίας. c. 2. 997. a. 18. καὶ γὰρ ἂν ἀποδεικτικὴ μία περὶ πάντων εἴη τῶν συμβεβηκότων, εἴπερ πᾶσα ἀποδεικτικὴ περὶ τι ὑποκείμενον θεωρεῖ τὰ καθ' αὐτὰ συμβεβηκότα ἐκ τῶν κοινῶν δοξῶν. I, init. K, I. in Anal. Post. I, 10. 76. 6. 2. 51) συναίτια, μήτηρ (quibus nominibus Phys. I 9. 192. a. 13. materia prima designatur). 52) Cf. de part. an. I, 1. 640. b. 28. 53) de an. I, 1. fin. 54) Cf. Metaph. E, 2. 1026. b. 13. 21.

Hi sunt modi ⁵⁵⁾, quibus τὸ συμβεβηκός in rebus, quae sunt, vitam degit. Commune utrique, quod ab οὐσία rei differt et, quum sibi ipsum ad subsistendum non sufficiat, nonnisi cum illa simul apparet. Ceterum nulla inter eos similitudo. Unus cum substantia necessitudine arcta nunquam non conjunctus, alter ejus vinculi semper expers. Ille notioni aut uni aut ut causae potiori vitam ortumque debet; hic e fonte alio eoque quasi impuro emergit, ut rei notionem inquinet potius quam exornet. Necessitate ille gaudet atque aeternitate; hic a tali laude toto coelo alienus. Ille in numero eorum est, quae universalialia (καθόλου) dicuntur; hic a rebus singulis non ascendit. Alter scientiae, quae proprie vocatur, curae non infimae; tam volubilis alter tamque dissolutus, ut cognitionem accuratam fugiat et eludat. — Jam de modo praeclariore disseramus.

6. Proficiscamur a Metaph. A, 30. 1025. a. 30. λέγεται δὲ καὶ ἄλλως συμβεβηκός, οἷον ὅσα ὑπάρχει ἐκάστω καθ' αὐτὸ μὴ ἐν τῇ οὐσίᾳ ὄντα. οἷον τῷ τριγώνῳ τὸ δύο ὀρθὰς ἔχειν... ⁵⁶⁾ Συμβεβηκός dicitur, „quidquid, etsi non in notione est, rei cuique per se inest“.

Plurimum Aristoteles illi καθ' αὐτὸ tribuisse videtur. Hinc enim συμβεβηκία καθ' αὐτά ⁵⁷⁾ vocavit. Anal. Post. I, 7. 75. b. 4. τὰ πάθη καὶ τὰ καθ' αὐτὰ συμβεβηκία. Met. B, 1. 995. b. 49. τὰ συμβεβηκία καθ' αὐτὰ ταῖς οὐσίαις. De part. an. I, 3. 643. a. 27. Met. B, 2. 997. a. 20. 21. Quibus τὰ συμβεβηκία μὴ καθ' αὐτὰ (adhaerentia modi alterius) opponuntur Anal. Post. I. 1. a. 18. — De part. an. I, 5. 645. b. 4. ἀναγκαῖον δὲ πρῶτον τὰ συμβεβηκία διελεῖν περὶ ἕκαστον γένος, ὅσα καθ' αὐτὰ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις. Ex quo loco perspicitur, τὰ καθ' αὐτὰ ὑπάρχοντα non alio sensu dici Anal. Post. I, 10. 76. b. 4. ἡ ἐπιστήμη θεωρεῖ τὰ ὑπάρχοντα καθ' αὐτὰ. Met. Γ, in. τὸ ὄν ἢ ὄν καὶ τοῦτω ὑπάρχοντα καθ' αὐτό. E. in. τὰ καθ' αὐτὰ ὑπάρχοντα τῷ γένει. Neque magis dubiae sunt dictiones quales Met. K, 4. 1061 b. 4. τὰ τοῦτω (sc. τῷ ὄντι) συμβεβηκία καθ' ὅσον ἐστὶν ὄν. et ibid. a. 34. τὰ πάθη τὰ τοῦτων (sc. τοῦ ποσοῦ καὶ συνεχοῦς) ἢ ποσά ἐστὶν καὶ συνεχῆ. Vocantur quoque τὰ πάθη καθ' αὐτὰ Anal. Post. I, 10. 76. b. 6. et τὰ καθ' αὐτὰ παθήματα ib. 13. — Tamen Aristoteles vel in his satis inconstans et incautus. Nam ipsa verba καθ' αὐτὸ saepissime desiderantur. Rhet. I, 2. 1355. b. 30. τὰ συμβεβηκία πάθη τοῖς μεγέθεσι. Similiter καθ' αὐτὰ addendum est Anal. Post. I, 7. 75. b. 5. τὰ τοῖς μεγέθεσι συμβεβηκία. de an. I, 1. 402. b. 18. τῶν συμβεβηκίων ταῖς οὐσίαις. sq. ibid. init. ὅσα συμβέβηκε. Met. B, 2. 997. a.

55) Cf. Trendelenburg, de an. p. 188 sq. Waitz II, 302. Brandis, Handb. d. Gesch. d. griech.-röm. Phil. III, I, 91. 56) Simillime de part. anim. I, 3. 643. a. 27. εἰτε διαίρειν χεῖρ τοῖς ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ μὴ τοῖς συμβεβηκίοι καθ' αὐτό, οἷον εἰ τις τὰ σχήματα διαίρειν, ὅτι τὰ μὲν δύο ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς γωνίας, τὰ δὲ πλείοσιν. συμβεβηκός γάρ τι τῷ τριγώνῳ τὸ δύο ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν τὰς γωνίας. 57) Locutio brevior quam clarior. Dubium enim est, utrum explicanda sit, καθ' αὐτὰ inesse τὰ συμβεβηκία rebus suis an καθ' αὐτὰ res, quibus insint, in se excipere τὰ συμβεβηκία. [Similiter Met. Z, 5. 1030. b. 18. οὐ κατὰ συμβεβηκός γε οὐθ' ἡ κοιλότης οὐθ' ἡ ομιότης πάθος τῆς ἰνός, ἀλλὰ καθ' αὐτήν, verba καθ' αὐτήν num ad ὄντα an ad ἡ. κ. et ἡ σ. trahenda sint, incertum est.] Nimirum συμβεβηκία modi hujus ex parte (cf. infra) talia sunt, ut natura sua peculiari iis rebus adhaereant, quibus adhaerent. Tamen malim vocem καθ' αὐτὰ ad subjecta referre. Ut homo καθ' αὐτόν et animal (genus) et bipes (differentia), sic linea quoque καθ' αὐτήν curva rectave est. Tum vero συμβεβηκία καθ' αὐτὰ etiam non satis accurate ab Arist. dici in promptu est.

19. 24. 26. 33. K, 4. 1061. b. 26. 28. Etiam negligentius τὰ ταύταις (int. ταῖς θέσεσι) ὑπάρχοντα dicitur ibid. a. 36.

Συμβεβηκός nostrum, etsi καθ' αὐτό rei competit, tamen non rei notione contineri Met. A, 30. bene admonetur. Nam genus, differentia, omnino quidquid in definitione ponitur, non minus καθ' αὐτά dicuntur⁵⁸⁾. Ab iis igitur si τὰ συμβεβηκία diversa sunt, certe qualitates rerum singulares expriment, attributa. Quae sint, mox curabimus; nunc locos nonnullos inserere placet, quibus attributa notioni perpetuo opponi magis quoque perspiciatur. de part. an. I, 3. 643. a. 27. ἔτι διαιρεῖν χρὴ τοῖς ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ μὴ τοῖς συμβεβηκόσι καθ' αὐτό. Quummaxime illa opponuntur in quaestione frequentissima πότερον περὶ τὰς οὐσίας ἢ θεωρία μόνον ἐστὶν ἢ καὶ περὶ τὰ συμβεβηκία καθ' αὐτὰ ταῖς οὐσίαις Met. B. I. 995. b. 18. Phys. II, 2. 193. b. 26. εἰ γὰρ τοῦ φυσικοῦ τὸ τί ἐστὶν ἥλιος ἢ σελήνη εἰδέναι, τῶν δὲ συμβεβηκίων καθ' αὐτὰ μηδέν, ἄτοπον. — de an. I, 4. in. ἐπιζητοῦμεν δὲ θεωρῆσαι καὶ γινῶναι τὴν τε φύσιν αὐτῆς καὶ τὴν οὐσίαν, εἶθ' ὅσα συμβέβηκε περὶ αὐτήν. sim.

Iam igitur quaeramus, quanam συμβεβηκία inter rerum attributa censenda sint. In quo simul et de καθ' αὐτό, quod additur, et de nexu cum essentia edocebimur.

7. Locus memorabilis exstat Anal. Post. I, 4. 73. a. 34. καθ' αὐτὰ δὲ (sc. λέγω) ὅσα ὑπάρχει τε ἐν τῷ τί ἐστὶν, οἷον τριγώνῳ γραμμῇ καὶ γραμμῇ στιγμῇ (ἢ γὰρ οὐσία αὐτῶν ἐκ τούτων ἐστί, καὶ ἐν τῷ λόγῳ τῷ λέγοντι τί ἐστὶν ἐνυπάρχει) καὶ ὅσοις τῶν ἐνυπαρχόντων αὐτοῖς αὐτὰ ἐν τῷ λόγῳ ἐνυπάρχουσι τῷ τί ἐστὶ δηλοῦντι, οἷον τὸ εὐθύ ὑπάρχει γραμμῇ καὶ τὸ περιφερές, καὶ τὸ περιτὸν καὶ ἄρτιον ἀριθμῶ, καὶ τὸ πρῶτον καὶ σύνθετον καὶ ἰσόπλευρον καὶ ἑτερόμηκες· καὶ πᾶσι τούτοις ἐνυπάρχουσιν ἐν τῷ λόγῳ τῷ τί ἐστὶ λέγοντι ἐνθά μὲν γραμμῇ ἐνθά δ' ἀριθμῶς ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὰ τοιαῦθ' ἐκάστοις καθ' αὐτὰ λέγω...⁵⁹⁾ Modi duo describuntur ejus, quod καθ' αὐτό dicitur. Quorum prior comprehendit, quidquid in rei definitione ponitur. Alter continetur iis, ad quae definienda ipsae res, quibus insint, adhibeantur necesse est⁶⁰⁾.

Modo secundo de adhaerentibus quibusdam agi jam exempla εὐθύ, περιφερές cet. produnt; sed diserte docetur Phys. I, 3. 186. b. 18. συμβεβηκός τε γὰρ λέγεται τοῦτο, ἢ ὃ ἐνδέχεται ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν ἢ οὐ ἐν τῷ λόγῳ ὑπάρχει τὸ ᾧ συμβέβηκεν (ἢ ἐν ᾧ ὁ λόγος ὑπάρχει ᾧ συμβέβηκεν,) οἷον τὸ μὲν καθῆσθαι ὡς χωρίζομενον, ἐν δὲ τῷ σιμῶ ὑπάρχει ὁ λόγος ὁ τῆς ῥίνος ἢ φαιμέν συμβεβηκέναι τὸ σιμόν... εἰ τοίνυν ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον καὶ τῷ ἀνθρώπῳ συμ-

58) Met. A, 18. 1022. a. 25. ἐν μὲν γὰρ καθ' αὐτό τὸ τί ἦν εἶναι ἐκάστω... ἐν δὲ ὅσα ἐν τῷ τί ἐστὶν ὑπάρχει, οἷον ζῶν ὁ Καλλίας καθ' αὐτόν. Anal. Post. I, 4. 73. a. 34. sim. 59) Anal. Post. I, 6. in. τὰ δὲ καθ' αὐτὰ ὑπάρχοντα ἀναγκαῖα τοῖς πράγμασι (ἃ μὲν γὰρ ἐν τῷ τί ἐστὶν ὑπάρχει, τοῖς δ' αὐτὰ ἐν τῷ τί ἐστὶν ὑπάρχει κατηγορουμένοις αὐτῶν)... c. 22. 84. a. 12. καθ' αὐτὰ δὲ διττῶς ὅσα τε γὰρ ἐν ἐκείνοις ἐνυπάρχει ἐν τῷ τί ἐστὶ, καὶ οἷς αὐτὰ ἐν τῷ τί ἐστὶν ὑπάρχουσιν αὐτοῖς, οἷον τῷ ἀριθμῶ τὸ περιτὸν, ὃ ὑπάρχει μὲν ἀριθμῶ, ἐνυπάρχει δ' αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ πάλιν πλήθος ἢ τὸ διαιρετὸν ἐν τῷ λόγῳ τοῦ ἀριθμοῦ ἐνυπάρχει. 60) Verba Aristotelis male interpretati sunt et Biese, Philosophie des Arist. I, 239. et qui eum reprehendit Waitz II, 313. Neque dicendum est: „dann wird zweitens durch das Ansich auch diejenige Eigenschaft bezeichnet, welche einem Gegenstande so ganz eigenthümlich ist, dass dieser die Definition derselben enthält“ (Biese) neque „dass diese die Definition desselben enthält“ (Waitz), sed: „dass die Definition derselben den Begriff des Gegenstandes enthält.“ Melius Waitz II, 555. Cf. Brandis, l. 1.

βέβηκε τὸ δίπουν, ἀνάγκη χωριστὸν εἶναι αὐτό, ὥστε ἐνδέχοιτο ἂν μὴ δίπουν εἶναι τὸν ἄνθρωπον ἢ ἐν τῷ λόγῳ τῷ τοῦ δίποδος ἐνέσται ὁ τοῦ ἀνθρώπου λόγος. Met. Z, 5. 1030. b. 16. λέγω δ' οἶον, ἔστι ῥίς καὶ κοιλότης, καὶ σιμότης τὸ ἐκ τῶν δυοῖν λεγόμενον, τῷ τόδε ἐν τῷδε, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός γε οὐθ' ἢ κοιλότης οὐθ' ἢ σιμότης πάθος τῆς ῥιός, ἀλλὰ καθ' αὐτήν· οὐδ' ὡς τὸ λευκὸν Καλλία ἢ ἀνθρώπῳ... ἀλλ' ὡς τὸ ἄρῶν τῷ ζῳῳ καὶ τὸ ἴσον τῷ ποσῷ καὶ πάνθ' ὅσα λέγεται καθ' αὐτὰ ὑπάρχειν. ταῦτα δ' ἐστὶν ἐν ὅσοις ὑπάρχει ἢ ὁ λόγος ἢ τοῦνομα, οὐ ἐστὶ τοῦτο τὸ πάθος, καὶ μὴ ἐνδέχεται δηλωῶσαι χωρὶς, ὥσπερ τὸ λευκὸν ἄνευ τοῦ ἀνθρώπου ἐνδέχεται, ἀλλ' οὐ τὸ θῆλυ ἄνευ τοῦ ζώου... εἰ δὲ μὴ διὰ τὸ ἀδύνατον εἶναι εἰπεῖν τὸ σιμὸν ἄνευ τοῦ πράγματος οὐ ἐστὶ πάθος καθ' αὐτό (ἐστὶ γὰρ τὸ σιμὸν κοιλότης ἐν ῥιῳ)... δῆλον τοίνυν ὅτι μόνῃ τῆς οὐσίας ἐστὶν ὁ ὀρισμός. εἰ γὰρ καὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν, ἀνάγκη ἐκ προσθέσεως εἶναι, οἶον τοῦ ποιοῦ καὶ περιττοῦ οὐ γὰρ ἄνευ ἀριθμοῦ, οὐδέ τὸ θῆλυ ἄνευ ζῳου⁶¹).

Itaque attributa talia esse audivimus, ut nisi substantiae notione auxiliante definiri nequeant. Quae ratio sane singularis habenda est, quum adhaerens substantiae suae vix conjunctius esse posse videatur. Tamen attributum cur prae ceteris καθ' αὐτό inesse dicatur, nondum satis in aperto est. Vel quinque termini καθ' αὐτό usus Met. A, 18. 1022. a. 25. sq. docentur; hinc vero, quem ad rem nostram referas, dum definitionem illam respicias, frustra quaesiveris. Nec vero dictu facilius est, tanta ex adhaerentium turba quae tandem sint, quibus definiendis substantiae notio adeo desideretur. Rectum et curvum, impar et par unde fit ut lineae numerique notionibus plus lucis accipiant quam hominis notione album? Unde ut has scilicet si velis, illa omnino non definias?

Mirum illud Phys. I. I. οἶον τὸ καθῆσθαι ὡς χωριζόμενον. Adhaerens enim quo sensu separabile dicitur? Sed sedere et hominem esse parum arcte sibi conjuncta sunt. Potest homo etiam non sedere, sedere autem vel alii animanti contingit. Quare ut hominem non definimus notione sedendi, sic sessionem definientes hominem non immiscemus. Cogitatione distinenda sunt, quae reapse satis inter sese distant. Quid vero? Nonne in adhaerentibus ea quoque sunt, quae substantiis suis neque latius pateant neque unquam deficient? nonne eadem ita inesse dicuntur, ut, si substantiae sint, deesse non possint, sin vero ipsa, vel illae exsistant? Ταῖς ἴδια dico, quum Topic. I, 5. 102. a. 18. legatur: ἴδιον δ' εἶναι ὃ μὴ δηλοῖ μὲν τὸ τί ἦν εἶναι, μόνῳ δ' ὑπάρχει καὶ ἀντικατηγορεῖται τοῦ πράγματος... οὐδεὶς γὰρ ἴδιον λέγει τὸ ἐνδεχόμενον ἄλλῳ ὑπάρχειν, οἶον τὸ καθεύδειν ἄνθρωπον, οὐδ' ἂν τύχη κατὰ τινα χρόνον μόνῳ ὑπάρχον... ὅτι δὲ τῶν ἐνδεχομένων ἄλλῳ ὑπάρχειν

61) Cf. Soph. Elench. c. 13. 173. b. 5. — Trendelenburg, Kateg. p. 59. (Elem. log. Ar. ad §. 58) et Kuettner, quaest. necessitatis quam definitionem quem fontem ultimum A. statuerit. Berol. 1853. p. 46. sq. verba anal. post. I, 4. l. I. de „notionis ambitu“ dicta esse censuerunt. A quibus dissentio. Primum offendit, quod A. pro specierum exemplis non tam substantias quam rerum qualitates (εἰδή, περιττόν) posuit. Deinde non video, si rerum species intelligendae essent, quomodo c. 6. in. τοῖς.. κατηγορουμένοις αὐτῶν dici posset; species enim de genere non praedicantur (κατηγορεῖσθαι). Accedit, quod c. 4. et 6. verba αὐτοῖς, αὐτὰ, αὐτῶν spectare videntur ad substantias, quae opponuntur qualitibus eorum. Sed imprimis Phys. et Met. I. I. repugnant, quum verba anal. post. I, 4. ὅσοις-δηλοῦντι idem significare velle, quod οὐ ἐν τῷ λόγῳ ὑπάρχει τὸ ὅ συμβεβηκεν et ἐν ὅσοις ὑπάρχει ἢ ὁ λόγος ἢ τοῦνομα, οὐ ἐστὶ τοῦτο τὸ πάθος, καὶ μὴ ἐνδέχεται δηλωῶσαι χωρὶς, mihi quidem persuasum sit. Cf. Simpl. ad Phys. I. I. et Pacium ad An. post. I. I. Vid. etiam §. 8.

οὐθέν ἀντικατηγορεῖται, δῆλον οὐ γὰρ ἀναγκαῖον, εἴ τι καθεύδει, ἀνθρώπον εἶναι. Proprium vero quum ejusmodi sit, unde clarius cognoscetur quam e substantia? Quid plura? Nihil differt inter adhaerentia ea, quibus definiendis res ipsae adhibentur et τὰ ἴδια. Logicam eorum Aristoteles rationem urgebat, quum definitionem illam excuderet; in Topicis descripsit naturam realem. Nunc intelligitur, τὸ συμβεβηκός unde καθ' αὐτό suum receperit; quippe proprium καθ' αὐτό rei inest. Met. A, 18. 1022 a. 35. (sc. καθ' αὐτό λέγεται) ὅσα μόνῳ ὑπάρχει καὶ ἢ μόνον⁶²⁾ ⁶³⁾).

Hic animadvertite Aristotelem veluti sui immemorem. In Topicis prolixè de proprio disputavit; τὰ συμβεβηκῶτα καθ' αὐτά imprimis in Analyticis Posterioribus, Physicis, Metaphysicis commemoravit: verum de necessitudine ac consensu nihil diserte prodit, ut pacè fugisse eum videatur. Tamen non dubitandum est. Jam Philoponus rem perspexit quodammodo⁶⁴⁾. φησὶ τοίνυν ὅτι ὅσα (?) τῶν ἀχωρίστων συμβεβηκῶτων ὁρισμένως ὑπάρχει μὲν καὶ τῆ αὐτῆ φύσει καὶ οὐδεμιᾷ ἄλλῃ, ταῦτα καθ' αὐτά ὑπάρχει ἐν ἐκείνοις. Ceterum ex Aristotele ipso indicia certa accedunt. Primum quod ut τὸ συμβεβηκός καθ' αὐτό ita proprium ab essentia graviter segregatur⁶⁵⁾. Deinde quum, quidquid praedicatur, aut definitio aut genus aut proprium aut accidens sit⁶⁶⁾, attributum, utpote quod neque in definitione nec in genere neque in accidenti ponere liceat, cui tandem praedicati modo adnumerare velimus? Rursus nisi τὰ συμβεβηκῶτα καθ' αὐτά pro rerum proprietatibus habenda essent, τὰ ἴδια Aristoteles Anal. Post. I, 4. et 6. scientiae demonstrativae subduxisse putandus esset; nihil autem scientiae alienum est nisi τὸ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν. Porro proprium non minus necessitate gaudet quam τὸ συμβεβηκός καθ' αὐτό.⁶⁷⁾

62) Cf. Alex. Aphr. in scholl. coll. p. 723. et Bonitz. — 63) Nescio an vel modus formulae καθ' αὐτό, qui Met. I. I. loco tertio enumeratur, ad proprium spectet. εἴ δὲ (sc. καθ' αὐτό λέγεται) εἴ ἐν αὐτῷ δίδεται πρώτῃ ἢ τῶν αὐτοῦ τινί, ὅσον ἢ ἐπιφάνεια λευκῆ καθ' αὐτὴν, καὶ ζῆ ὁ ἀνθρώπος καθ' αὐτόν. ἢ γὰρ ψυχὴ μέρος τι τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ἣ πρώτῃ τὸ ζῆν. καθ' αὐτό rei inest, quidquid res a se prima accepit. Ejusmodi vero proprium videtur, quum rei suae soli insit neque latius pateat. [Neque fere quidquam interest utrum rei ipsi primae an ejus parti alicui primae insit, veluti corpori albedo e planitie, parte ejus (cf. Met. Z, 2. 1028. b. 15.), vel homini vita ex anima. Proprium est et rei totius et partis, illius vero κατ' ἄλλο τι (Topic. V, 5. 134. a. 18 sq.)]. Itaque Topic. V. 3. 131. b. 33. cf. c. 8. 137. b. 18) „primum colorari“ καλῶς ἀποδεδουμένον τὸ τῆς ἐπιφανείας ἴδιον dicitur. — Inde Metaph. A, 18. modis τῶν καθ' αὐτό tertio et quinto conjunctis proprium describi conjicio. sic quidem, ut proprium nunc καθ' αὐτό dicatur, quod rei suae primae, nunc quod ei soli inest. Ad utramque rationem respicitur in trianguli proprio solenni (δύο ὁρθαῖς ἴσας ἔχειν) Anal. Post. I, 4. 73. b. 30. sq. — Verba extrema c. 18. difficillima sunt. Pro μόνον Bonitz μόνῳ recte suspicatus est. Cetera nisi scribenda sunt διὸ τὸ κερωσμένον καθ' αὐτό (quod plenius dicendum erat: διὸ τὸ [πρώτῳ] κερωσμένον εἶναι καθ' αὐτό ὑπάρχει τῆ ἐπιφανείᾳ cf. Al. Aphr.), lect. vulg. retinendam esse puto sicque interpretandam: „quare quod seclusum est (sc. a rebus aliis, quum uni rei tribuatur i. e. τὸ ἴδιον) καθ' αὐτό dicitur.“ Sed quum A. κερωσμένον alio sensu usurpare consueverit, κερωσμένον praefero. 64) Scholl. coll. 204. a. 4. Sed veris falsa immiscuit. Nam et quae antecedunt: καὶ πῶς γνωσόμεθα ποῖα μὲν τῶν ἀχωρίστων συμβεβηκῶτων εἰς τὸν ὅρισμόν τῶν ὑποκειμένων ἀφίλει παραλαμβάνεσθαι (ἢ εἰς τὸν ἐαυτῶν ὅρον ἐκείνα παραλαμβάνειν, ποῖα δὲ οὐ;) et insequentia: ὅσα δὲ μὴ ὁρισμένως τινὲ φύσει ὑπάρχει, ἀλλὰ δίνονται καὶ πλείοσιν ὑπάρχειν, ταῦτα κἂν ἀχωρίστα ἢ, οὐ λέγεται καθ' αὐτά τοῖς ὑποκειμένοις ὑπάρχειν, iis τὰ ἀχωρ. συμβεβηκῶτα mirum quantum detorqueantur. Nihil est ἀχωρ. συμβ. praeter id ὅ ἐν τῷ λόγῳ ὑπάρχει τὸ ὃ συμβεβηκε. Simplie. ad 186. b. 17. — E recentioribus consensum utriusque notionis imprimis Pacius (ad an. post. I, 4) vidit. 65) De illo locos supra adscripsimus; de hoc vide Top. I, 5. 102. a. 18. c. 8. 103. b. 10 sim. 66) Quae praedicatorum series enarratur Top. I, 4. 101. b. 25. c. 8. 103. b. 5. c. 5. 102. b. 4. Quibus locis τὸ συμβεβηκός modi deterioris et ab eo, quod nunc curamus, diversum commemorari vix monere opus est. 67) Top. V, 4. 133. a. 18. II, 5. 112. a. 16. — Anal. Post. I, 6. in. et 75. a. 28.

Denique legimus Met. A, 30. 1025. a. 32., de part. an. I, 3. 643. a. 28. anal. post. I. 4. 73. b. 30. sq. trigoni *συμβεβηκός καθ' αὐτό* esse, angulos aequales duobus rectis habere; idem autem anal. post. I. 1. 33—38 ita describitur, ut iusta proprii natura, quae Topic. I, 5. explicatur, recusari ei nequeat. Quae quum ita sint, conijcimus, Aristotelem, quomodo rerum proprietates definiendae essent, si disceptasset (reticuit vero, quantum video, quum definitioni substantiae et plurimum tribueret et fere curam omnem impenderet), rei notionem definitioni adhibendam esse praecepturum fuisse. Nam *γραμματικῆς δεκτικὸν εἶναι* (hominis proprium solemne)⁶⁸⁾ quomodo absque hominis notione definiri poterit?

8. Quid vero? Nonne Aristoteles τὸ *συμβεβηκός καθ' αὐτό* justo arctius constrinxit? Nam si *καθ' αὐτό* id solum adhaereat, cujus in definitione substantia ponitur, residebunt permulta, quae qua ratione insint, dubius haerebis. Trigono angulos duobus rectis aequales habere *καθ' αὐτό* inest; sed de triangulo aequicrurio quomodo praedicabitur? Neque soli ei neque ut primo inest; quare neque illius notio in definitione ponetur. Itaque nisi forte pro accidenti (*συμβεβηκός* dico, quod inesse et non inesse potest) habere volueris, genus nullum praedicati patebit. Quae ratio obtinebit, ubicunque adhaerens ad rem ex universaliore aliquo descendit. Adeo Aristoteles nos impedivit, quum *καθ' αὐτό* formulae ἢ *αὐτό* aequaret. Anal. post. I, 4. 73. b. 28. τὸ *καθ' αὐτό* δὲ καὶ ἢ *αὐτό* ταῦτόν... Quam difficultatem ut tolleret jam Theophrasti schola (*οἱ περὶ Θεόφραστον*) *καθ' αὐτό* latius patere voluit quam ἢ *αὐτό*, ut angulos duobus rectis aequales habere aequicrurio, etsi non ἢ *αὐτό*, saltem *καθ' αὐτό* inesse dicerent⁶⁹⁾. Mirum autem esset, nisi Aristoteles ipse angustias sensisset et a se desciscere quam in definitione astrictiore formulae *συμβεβηκός καθ' αὐτό* perseverare maluisset. Certe τὸ *ἴδιον* a sensu, quem Topic. I, 5. exposuerat, admodum relaxavit, quum proprio ei, quod *καθ' αὐτό*⁷⁰⁾ et *ἀλλῶς*⁷¹⁾ dicitur, modos alios adderet⁷²⁾. Tamen testimonia certa paene desunt. Forsitan de part. an. I, 5. 645. b. 1. τὰ *συμβεβηκότα* περὶ ἕκαστον γένος, ὅσα *καθ' αὐτὰ* πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζώοις laudare juvat; nam *συμβεβηκότα* ejusmodi etsi *καθ' αὐτό*, sed non ἢ *αὐτό* competunt. Vocantur ea etiam τὰ *κοινῆ* *συμβεβηκότα* πᾶσι⁷³⁾ vel τὰ *κοινά* et opponuntur τοῖς *ἰδίοις*⁷⁴⁾.

Levius Aristoteles in re alia peccavit. Exempla, quibus Anal. Post. I, 4. modus secundus *καθ' αὐτό* illustratur, suspicionem movent, *συμβεβηκότα καθ' αὐτὰ* cuncta ita comparata esse, ut duobus quodque oppositis contineatur. Laudantur enim τὸ *εὐθύ* et τὸ *περιφερές* (*καμπύλον*), τὸ *περιττόν* et τὸ *ἄριον*, τὸ *πρωῖον* et τὸ *σύνθειον*, τὸ *ἰσόπλευρον* et τὸ *ἑτερόμηκες*⁷⁵⁾. Neque hoc fortuito factum est. Nam Aristotelem, dum illa scriberet, de oppositis modo cogitasse demonstrant verba c. 6. 74. b. 9. ὃν *θάτερον* τῶν *ἀντικειμένων* *ἀνάγκη* ὑπάρχειν et c. 4. 73. b. 19. τὰ *ἀντικείμενα* sq. Sed subtilitatem nimiam ipse emendavit, quum Phys. I, 3. Met. Z, 5. cet. neque in definitione, quam dedit, oppositionem desideraret, et exempla afferret, quae oppositis carent, ut de nasu τὸ *σιμόν*, de triangulo angulos

68) Top. I, 5. 69) Philop. in scholl. coll. 205. a. 46 sq. 70) Top. V, I, 128. b. 34. 129. a. 23. 71) Ibid. I, 5. 102. a. 25. 72) Cf. imprimis Top. V, I. 73) de part. an. I, I. 639, a. 18. 74) de part. an. I, fin. 75) Adde c. Met. Z, 5. et M, 3. 1078. a. 6. τὸ *ἄρρον* et τὸ *θῆλυ*.

duobus rectis aequales. Nimirum attributa generis illius rara sunt, ut praeter ea, quae A. nuncupavit, vix alia inveniantur; pars major oppositis caret et substantiis ἀπλῶς (anāl. post. I. l. 73. b. 19.) inest. Quid vero quod Aristoteles de sententia vitiosa, cui Anal. Post. I. l. favebat, usque eo decessit, ut vel in contraria parte laboretur? Nam tamquam si τὰ ἀντικείμενα illa non essent in attributis καθ' αὐτό, legitur de part. an. I, 3. 643. a. 27. *ἔτι διαιρεῖν χρὴ τοῖς ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ μὴ τοῖς συμβεβηκόσι καθ' αὐτά ...* et paullo post: *ἔτι τοῖς ἀντικειμένοις διαιρεῖν. διάφορα γὰρ ἀλλήλοις τὰντικείμενα, οἷον ... εὐθύτης καὶ καμπυλότης.*

Verba de part. an. simul monent, ut de differentia specifica pauca addamus. Sequentes imprimis Phys. I, 3. Anal. post. I, 4. 6. Categ. 5. differentiam rei a συμβεβηκότι modi utriusque distare supra diximus. Sin vero a genere ad species descenditur, συμβεβηκότα quae modo fuerant, fit ut pro differentiis ponantur. Quae ratio maxime modi praeclarioris erit. Nisi enim arctiore vinculo illa substantiae adhaereant, quid ad genera nova formanda valebunt? veluti album esse vel sedere etsi in homine invenitur, tamen „homo albus“ vel „homo sedens“ magis ad individui naturam quam ad speciem spectabit. Sed ne ex attributis quidem ea, quae per generis ambitum universum patent, differentiarum munere fungentur. Angulos duobus rectis aequales habere si ad trianguli notionem adjicias, non conficitur trianguli species. Hinc autem τὰ ἀντικείμενα quam idonea sint, perspicitur; oppositum utrumque generi additum speciem constituit⁷⁶⁾. Quae tamen ut rara sunt, unde specierum abundantia exorietur, nisi τὰ συμβεβηκότα καθ' αὐτά notae levioris adjuvabunt? Proprio igitur, non ei quidem, quod ἀπλῶς et καθ' αὐτό, sed quod πρὸς ἄλλο (πρὸς ἕτερον) dicitur, differentiarum pars maxima debebitur. Top. V, 1. 129. a. 6. *ἔστι δὲ τὸ πρὸς ἄλλο ἴδιον ἀποδοῦναι τὸ διαφορὰν εἰπεῖν ἢ ἐν ἅπασιν καὶ ἀεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐν τοῖς πλείστοις, οἷον ἐν ἅπασιν μὲν καὶ ἀεὶ, καθάπερ τὸ ἀνθρώπου ἴδιον πρὸς ἵππον ὅτι δίαουν ...*

9. His disputatis ceterae laudes, quibus Aristoteles attributa proprio sensu dicta extulit, facile intelligentur. Ac primum quidem quum substantias suas tanta fide constantiaque usque comitentur, ut numquam non adsint, necessaria dicuntur. Quoniam autem nihil inter necessitatem et inter aeternitatem interest⁷⁷⁾, ne haec quidem denegatur. Anal. post. I, 6. init. *τὰ δὲ καθ' αὐτὰ ὑπάρχοντα ἀναγκαῖα τοῖς πράγμασιν (ἃ μὲν γὰρ ἐν τῷ τί ἐστὶν ὑπάρχει τοῖς δ' αὐτὰ ἐν τῷ τί ἐστὶν ὑπάρχει κατηγορουμένοις αὐτῶν ...* ibid. 75. a. 28. *ἐπεὶ δ' ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει περὶ ἕκαστον γένος ὅσα καθ' αὐτὰ ὑπάρχει ...* c. 4. init. — phys. VIII, 1. 252. b. 2. *καὶ γὰρ τὸ τρίγωνον ἔχει δυσὶν ὀρθαῖς ἀεὶ τὰς γωνίας ἴσας, ἀλλ' ὅμως ἐστὶν ἐν τῆς αἰδιότητος ταύτης ἕτερον αἴτιον.* Metaph. A, 30. fin. *λέγεται δὲ καὶ ἄλλως συμβεβηκός, οἷον ὅσα ὑπάρχει ἕκαστῳ καθ' αὐτὸ μὴ ἐν τῇ οὐσίᾳ ὄντα, οἷον τῷ τριγώνῳ τὸ δύο ὀρθὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα μὲν ἐνδέχεται αἰδία εἶναι ...* Quam ad dignitatem τὸ συμβεβηκός καθ' αὐτό evehitur, quod, ut rem suam deficiat (μὴ

76) De part. an. I, 3. l. 1. — Quare in Topicis τὸ περιττόν saepius ἀριθμοῦ διαφορὰ dicitur IV, 2. 122. b. 19. 123. a. 11. VI, 12. in. sim. 77) De gen. et corr. II, 11. 337. b. 35. *τὸ γὰρ ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀεὶ ἅμα, ὃ γὰρ εἶναι ἀνάγκη οὐχ οἷον τε μὴ εἶναι, ὥστ' εἰ ἔστιν ἐξ ἀνάγκης, αἰδιόν ἐστι, καὶ εἰ αἰδιόν, ἐξ ἀνάγκης.*

υπάρχειν) et alio modo se habere possit (ἐνδέχασθαι ἄλλως ἔχειν), sibi non concedit⁷⁸⁾. Deinde quum τὰ συμβεβηκότα καθ' αὐτά rebus ex naturae indole insint generisque ambitum totum expleant, inter universalia censenda sunt. Anal. post. I, 4. 73. b. 26. καθόλου⁷⁹⁾ δὲ λέγω ὃ ἂν κατὰ παντός τε ὑπάρχει καὶ καθ' αὐτό καὶ ἢ αὐτό... τὸ καθόλου ὑπάρχει τότε, ὅταν ἐπὶ τοῦ τυχόντιος καὶ πρώτου⁸⁰⁾ δεκνύηται. οἷον τὸ δύο ὀρθὰς ἔχειν κτλ. c. 5. Tandem veluti summa honoris accedit, quod scientia vere dicta (ἐπιστήμη ἀποδεικτική) circum ea versatur. l. l. c. 6. in. εἰ οὖν ἐστὶν ἡ ἀποδεικτικὴ ἐπιστήμη ἐξ ἀναγκαίων ἀρχῶν (ὃ γὰρ ἐπίσταται, οὐ δυνατὸν ἄλλως ἔχειν), τὰ δὲ καθ' αὐτὰ ὑπάρχοντα ἀναγκαῖα τοῖς πράγμασιν... φανερόν ὅτι ἐκ τοιούτων τινῶν ἂν εἴη ὁ ἀποδεικτικὸς συλλογισμὸς. ibid. fin. φανερόν ὅτι περὶ τῶν καθ' αὐτὰ ὑπαρχόντων αἱ ἐπιστημονικαὶ ἀποδείξεις καὶ ἐκ τῶν τοιούτων εἰσὶν⁸¹⁾.

10. Scientiae τὰ συμβεβηκότα καθ' αὐτὰ curae esse modo audivimus. Jam igitur quaeritur, qua ratione cognoscantur. E causa scire cognitio perfecta est. Quodsi e notionis gremio attributa enascuntur, hinc maxime mentis cogitationi evolvenda et in lucem trahenda erunt⁸²⁾. E notione ut rei accesserunt, sic cognitio accedere ea jubebit. Hoc autem maxime loco cerni potest, Aristoteles quanto in rebus cognoscendis cautior ac prudentior fuerit quam qui tanto flatu nuper, quidquid inter coelum et terram est, e „meri essendi“ notione vel etiam e „nihilo“ suo evolvere nec vero hominibus oculatis aurisque minus se sapere gloriarentur. Ille non sibi magis rerum experientiam quam experientiae sese auctoritati subegit. Itaque si imprimis ea omittis, quae de elementorum numero et qualitibus in libris de Coelo et de Gener. et Corr. disputavit, Aristotelem abstinuisse dicendum est, ne „naturalem suam philosophiam logicae suae mancipando inutilem et contentiosam redderet“⁸³⁾. Etsi τὰ συμβεβηκότα unde fluere certissimus erat, conquirere et describere quam ratiocinando ac fingendo arripere malebat. Sensuum labore non supersedebatur in ipsis iis, quorum radicem a sensibus longissime abesse arbitrabatur. Namque noverat Aristoteles, quod prius et notius natura (τῆ γύσει) est, quantopere differret ab eo, quod nobis prius est et cognitioni nostrae (πρὸς ἡμᾶς).

Itaque rationi a notione cognoscendi in rebus mathematicis⁸⁴⁾ potissimum locum concessit. Quod enim argumentis firmis aetati nostrae a Kantio persuasum est, rerum mathematicarum mentem humanam adeo compotem esse, ut sensuum experientia paene omitta Marte suo nihil non cognoscere polleat, Stagiritis, qua sagacitate erat, mire suspicatus est⁸⁵⁾. Unde illud quoque factum est, ut in iis cognitionem

78) Anal. post. I, 4. 73. b. 18. οὐ γὰρ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν ἢ ἀπλῶς ἢ τὰ ἀντικείμενα, οἷον γραμμῆ τὸ εὐθὴ ἢ τὸ καμπύλον καὶ ἀριθμοῦ τὸ περιττὸν ἢ τὸ ἄρτιον. c. 6. in. ἅπαν γὰρ ἢ οὕτως ὑπάρχει (sc. καθ' αὐτό sive hoc sive illo modo) ἢ κατὰ συμβεβηκότα, τὰ δὲ συμβεβηκότα οὐκ ἀναγκαῖα. Met. I, 5. 1010. b. 28. τὸ ἀναγκαῖον οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως καὶ ἄλλως ἔχειν, ὥστ' εἴ τι ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης, οὐκ ἔξει οὔτω τε καὶ οὐχ οὕτως. Cf. dissert. nostram §§. 2-5. 79) Met. A, 9. 1017. b. 35. τὰ καθόλου καθ' αὐτὰ ὑπάρχει. Cf. Waitz I, 334. Trendelbg., Elem. Logic. Ar. §. 47. 80) Cf. supra de Metaph. A, 18. 81) Anal. post. c. 7. in. Met. B, 2. 997. a. 18. I, 1. in. Locos alios supra adscripsimus. 82) Huc spectant, quae praeclare disputavit Trendelenburgius, Logische Unters. XIX. („Die Ableitung aus dem Begriff etc.“). 83) Verba Baconis (Nov. Org. I, 54) sunt, quae sic in sententiam contrariam flectere libet. 84) De quibus cf. Brandis II, 2. 134. sq. III, 1. 7. sq. 85) Cf. anal. post. II, 12. 77. b. 30. τὰυτὰ δ' ἐστὶν οἷον ὁρᾶν τῆ νοήσει. — Brandis III, 1. 11. „Den Ausdruck, reine Anschauung, zur Bezeichnung der eigenthümlichen Erkenntnisweise der Mathematik, würde Arist. sich ganz wohl haben gefallen lassen können“

a definitionibus proficisci contenderet⁸⁶). Deinde notionum et attributorum nexum non perspexit modo sed ipsis in mathematicis tam apertum esse censuit, hinc ut, qualisne ille esset, demonstraturus exempla depromeret. Phys. II, 9. 200. a. 16. *ἐπεὶ τὸ εὐθύ τοδί ἐστιν, ἀνάγκη τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν... ἀλλ' εἶγε τοῦτο μὴ ἐστίν, οὐδέ τὸ εὐθύ ἐστίν.* ibid. c. 7. in. *εἰς τὸ τί ἐστίν ἀνάγκηαι τὸ διὰ τί ἔσχατον ἐν τοῖς ἀκινήτοις, οἷον ἐν τοῖς μαθήμασι (εἰς ὄρισμὸν γὰρ τοῦ εὐθέος ἢ συμμέτρου ἢ ἄλλου τινὸς ἀνάγκηαι ἔσχατον).* De an. I, 1. 402. b. 16. (quem locum mox adscribemus).

Jam attributorum ratio alia apparet. In mathematicis enim quum nobis eadem notissima et prima sint, quae sunt natura: quidquid praeter notiones cognoscitur, *συμβεβηκός* quum eo sensu erit, ut ad ipsas notiones accessisse dicatur, tum alio eoque praeclariore. Etenim notiones causae sunt, unde attributa (ut cognitione nostra sic reapse) tamquam effectus necessarii (*ἀνάγκη τὸ τρίγωνον κτλ.*) eduntur. Quodsi verbum *συμβαίνειν* cum jam a Platone⁸⁷) tum ab Aristotele necessario consequendi quoque potestate frequentabatur, infitari nolo, vocem *συμβεβηκός* de rebus mathematicis ab A., quum usus proprius apud eum inveteravisset, eo quoque sensu dici potuisse, ut, temporis perfecti ratione neglecta, significaret „id quod necessario consequitur“ neque differret ab eo, quod anal. post. II, 2. 53. b. 18. *ἐξ ἀνάγκης συμβαῖνον* dicitur^{87a}). Ejusmodi enim attributa mathematica censenda esse intellexit, ut apparet e Phys. II, 9. 200. a. 43. *ἐξ ὑποθέσεως δὴ τὸ ἀναγκαῖον.. ἐστὶ δὲ τὸ ἀναγκαῖον ἐν τε τοῖς μαθήμασι.. ἐπεὶ γὰρ τὸ εὐθύ τοδί ἐστιν, ἀνάγκη τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν⁸⁸).*

11. Res autem mathematicae prae ceteris praeclarae sunt. Notione nihil in iis prius et est et cognoscitur. Hinc cogitandi ratiocinandique tanta auctoritas est, ut, quidquid sensus edocere possint, devitetur potius quam expetatur et admittatur. Quae ratio in naturae cognitione quantum permutatur! Quamquam enim *ἡ ψυχὴ τὰ ὄντα πῶς ἐστὶ πάντα*, tamen rerum naturalium cognitionem e nobismet ipsis generare non licet. In his sensuum experientia fere primas sibi partes deposcit. Adverso enim cognoscendi cursu naturae invidia nos constrinxit ac quo ipsa creatrix procedit. Rerum notiones quum ut generandi principia legesque vindicaret, adeo occulit, ut nobis tantum non quasi praemia constitueret cognitionis perfectae. Itaque attributorum quoque cognitio mire impeditur. Notione enim latente quomodo *τὰ συμβεβηκία ἢ συμβεβηκία* perspicientur? Quid quod ipsa *τὰ συμβεβηκία*, quum notio nisi in rebus singulis non sit, ad eam cognoscendam non parum valebunt? Ita fit ut alterum altero collustretur, de anima I, 1. 402. b. 16. *ἔοικε δ' οὐ μόνον τὸ τί ἐστὶ γινῶναι χρήσιμον εἶναι πρὸς τὸ θεωρῆσαι τὰς αἰτίας τῶν συμβεβηκίων ταῖς οὐσίαις, ὥσπερ ἐν τοῖς μαθήμασι τί τὸ εὐθύ καὶ καμπύλον ἢ τι*

86) Anal. post. II, 9. Met. E, 1. 1025. b. 11. K. 7. in. 87) E. gr. Phaed. p. 80. B. *ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν συμβαίνει*, ubi cf. Stallb. — Cf. Trendel. El. log. Ar. ad §. 21. 87a) Suspicor hanc voc. *συμβεβηκός* vim Aristoteli, si unquam, observatam esse Met. K. 4. 1061. b. 28. *τὰ συμβεβηκία ἢ φυσικὰ καὶ τὰς ἀρχὰς* (cf. A, 1. 1013. a. 14.) *θεωρεῖ.* 88) Itaque attributis mathematicis necessitas utraque tribuenda videtur, et absoluta (*ἀπλῶς*), quatenus, si per se spectantur, aliter habere se non possunt, et *ἐξ ὑποθέσεως* (sc. notionis; cf. Met. E, in. *αὶ δ' ἐπιστήμαι ὑπόθεσιν λαβοῦσαι τὸ τί ἐστίν*) quatenus cogitatione non possumus quin e notione assequamur. Similem utriusque necessitatis amicitiam ostendimus dissert. pag. 20. Aristoteles hanc rem non curasse videtur.

γραμμῆ καὶ ἐπίπεδον πρὸς τὸ κατιδεῖν πόσαις ὀρθαῖς αἰ τοῦ τριγώνου γωνίαι ἴσαι, ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν τὰ συμβεβηκότα συμβάλλεται μέγα μέρος πρὸς τὸ εἰδέναι τὸ τί ἐστίν. ἐπειδὴν γὰρ ἔχουμεν ἀποδιδόναι κατὰ τὴν φαντασίαν περὶ τῶν συμβεβηκότων ἢ πάντων ἢ τῶν πλείστων, τότε καὶ περὶ τῆς οὐσίας ἔξομεν λέγειν κάλλιστα⁸⁹⁾.

Sed constat tandem rei notio. Jam igitur quae rei qualitates inter τὰ συμβεβηκότα censendae sint patebit. Tamen ne hic quidem tamquam extrinsecus accessisse putanda sunt. Imo ex notionis ipsius natura quasi vinculum existit, quo firmiter muniantur. Namque finis partes in plerisque notio agit⁹⁰⁾. Notio generationi leges scribit⁹¹⁾. Sin igitur naturae creatricis rationem cogitando in hunc modum imitaris, ut a fine veluti a principio et ὑποθέσει⁹²⁾ profectus quomodo τὰ ἐνεκά του finis gratia gignantur perspicias, jam eadem fere atque in mathematicis ratio obtinebit⁹³⁾. Quippe ut res finem suum expleat, illa non fieri non poterunt, ita ut ex necessitate consequantur. Unde fit, ut, quae rerum organicarum qualitates, actiones, partes (ὄργανα) τὰ συμβ. κ. α. constituunt, eae simul in numero eorum habendae videantur, quae ἐξ ἀνάγκης (i. e. ἐξ ὑποθέσεως finis cujusdam) συμβαίνουσιν⁹⁴⁾ dicuntur. Phys. II, 9. 200. a. 15. ἐστὶ δὲ τὸ ἀναγκαῖον ἐν τε τοῖς μαθήμασι καὶ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν γινομένοις τρόπων τινὰ παραπλησίως... ἐν δὲ τοῖς γινομένοις ἐνεκά του ἀνάπαλιν, εἰ τὸ τέλος ἐστὶ ἢ ἐστὶ, καὶ τὸ ἐμπροσθεν ἐστὶ ἢ ἐστίν. De part. an. I, 1. 639. b. 24. τὸ δ' ἐξ ὑποθέσεως (ἀναγκαῖον) καὶ τοῖς ἐν γενέσει πᾶσιν (ὑπάρχει) κτλ.

Hactenus de iis, quae συμβεβηκότα καθ' αὐτά dicuntur. Ceteras quaestionis partes alio loco tractabimus.

89) Cf. de part. an. I, 5. 645. a. 1. ἀναγκαῖον δὲ πρῶτον τὰ συμβεβηκότα διελθὲν περὶ ἕναστον γένος, ὅσα καθ' αὐτὰ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζώοις, μετὰ δὲ ταῦτα τὰς αἰτίας αὐτῶν περιῶσθαι διελθὲν. I, 1. 640. a. 13. 90) Phys. II, 7. 198. a. 25. τὸ τί ἐστὶ καὶ τὸ οὐ ἔνεκα ἐν ἐστὶ sim. 91) Met. Θ, 8. 1050. a. 8. ἀρχὴ τὸ οὐ ἔνεκα, τὸ τέλος δ' ἔνεκα ἢ γένεσις sim. 92) Phys. II, 9. 200. a. 22. ἀρχὴ καὶ αὐτὴ (sc. τὸ τέλος καὶ τὸ οὐ ἔνεκα), οὐ τῆς πράξεως ἀλλὰ τοῦ λογισμοῦ. Eth. Nic. III, 5. 1112. b. 15. θύμενοι τέλος τι. sim. 93) Quamquam de part. an. I, 1. 640. a. 1. ὁ τρόπος τῆς ἀποδείξεως καὶ τῆς ἀνάγκης ἕτερος ἐπὶ τε τῆς φωνῆς καὶ τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν dicitur. Interest id tantum, quod ἡ ἀρχὴ τοῖς μὲν τὸ ὄν, τοῖς δὲ τὸ ἐσόμενον (i. e. τὸ τέλος cf. ibid. II, 1. 646. a. 25. ἐπεὶ δ' ἐναντίως ἐπὶ τῆς γενέσεως ἔχει καὶ τῆς οὐσίας: τὰ γὰρ ὕστερα τῆς γενέσεως πρότερα τὴν φύσιν ἐστὶ, καὶ πρῶτον τὸ τῆς γενέσεως τελευταῖον. Met. Z, 7. 1032. b. 15). 94) Ea tamen dictio de rebus naturalibus maxime sensu alio et fere contrario frequentatur. e. gr. de part. an. IV, 3. 677. b. 21. Cf. diss. nostram §. 29. — Ceterum ratio, quae τὸ ἐνεκά του et τὸ συμβ. κ. αὐτό intercedit, ab Arist. negligitur, ita ut vix alio loco tam clare quam Phys. II, 9. conspiciatur.

Eug. Pappenheim.